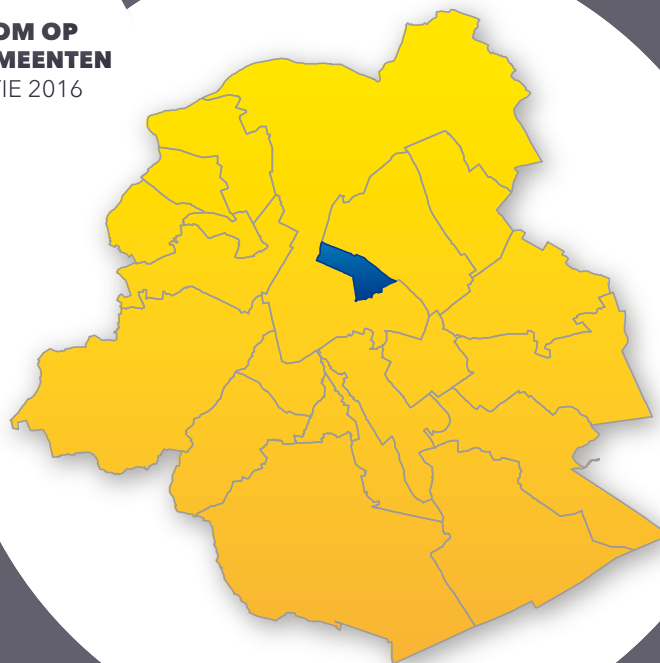

**ZOOM OP
DE GEMEENTEN**
EDITIE 2016

zoom op

SINT-JOOST-TEN-NODE

OBSERVATORIUM
VOOR GEZONDHEID EN
WELZIJN BRUSSEL

OBSERVATOIRE DE
LA SANTÉ ET DU SOCIAL
DE BRUXELLES

COMMISSION COMMUNAUTAIRE COMMUNE
GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE

INSTITUT DE RECHERCHES
INTERDISCIPLINAIRES SUR BRUXELLES
UNIVERSITÉ SAINT-LOUIS - BRUXELLES

UNIVERSITÉ SAINT-LOUIS - BRUXELLES

Realisatie

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse
Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel
Institut de recherches interdisciplinaires sur Bruxelles -
Université Saint-Louis - Brussel (directie: Benjamin WAYENS)

Vertaling

Brussels Translation

Lay-out

Nathalie DA COSTA MAYA,
Centre de Diffusion de la Culture Sanitaire asbl

Voor meer informatie

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse

Roger KALENGA-MPALA
Perspective
Naamsestraat 59 – 1000 Brussel
bisa@perspective.brussels – www.bisa.brussels

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel-Hoofdstad

Marion ENGLERT en Sarah LUYTEN
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie
Louizalaan 183 – 1050 Brussel
observat@ggc.irisnet.be – www.observatbru.be

Depotnummer

D/2016/9334/16
D/2016/6374/264

Het rapport mag gekopieerd worden mits vermelding van de bron:

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse en Observatorium
voor Gezondheid en Welzijn Brussel-Hoofdstad
(Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie), 2016, Zoom
op de gemeenten: Sint-Joost-ten-Node.

Ce document est également disponible en français.

1. SINT-JOOST-TEN-NODE EN HAAR INWONERS IN ENKELE WOORDEN

4

2. BEVOLKING

10

2.1.	Evolutie en loop van de bevolking	10
2.2.	Structuur van de bevolking volgens leeftijd en geslacht	11
2.3.	Nationaliteiten	13
2.4.	Huishoudens	15

3. JONGE KINDEREN

16

3.1.	Evolutie van het aantal kinderen jonger dan 3 jaar	16
3.2.	Kinderopvang: dekkingsgraad en toegankelijkheid	16

4. ONDERWIJS

18

4.1.	Evolutie van de bevolking van 3 tot en met 17 jaar	18
4.2.	Schoolbevolking: onderwijsniveau, plaats van scholing en onderwijsvorm	19
4.3.	Schoolachterstand	20

5. ARBEIDSMARKT

21

5.1.	Socio-economische positie van de bevolking	21
5.2.	Activiteits-, werkgelegenheids- en werkloosheidsgraad	22
5.3.	Profiel van de niet-werkende werkzoekenden	23
5.4.	Deeltijdse werknemers	23

6. ECONOMISCHE ACTIVITEIT

24

6.1.	Binnenlandse werkgelegenheid	24
6.2.	Ondernemingen	25
6.3.	Evolutie 2006-2013	26

7. INKOMENS

27

7.1.	Fiscale inkomens	27
7.2.	Personen die leven van een minimum- of vervangingsinkomen	30
7.3.	Rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming (RVV)	31

8. GEMEENTELIJKE FINANCIËN

32

8.1.	Kernindicatoren voor de gemeentelijke financiën	32
8.2.	Structuur van de belangrijkste gewone ontvangsten en uitgaven	32
8.3.	Investeringen	34

9. HUISVESTING

35

9.1.	Kenmerken van het woningbestand	35
9.2.	Sociale woningen	37
9.3.	Huurprijs en vastgoedprijzen	37

10. GEZONDHEID

38

10.1.	Gezondheid van de pasgeborenen	38
10.2.	Algemene gezondheidstoestand	40

WOORDENLIJST

43

LIJST MET ACRONIEMEN EN AFKORTINGEN

47

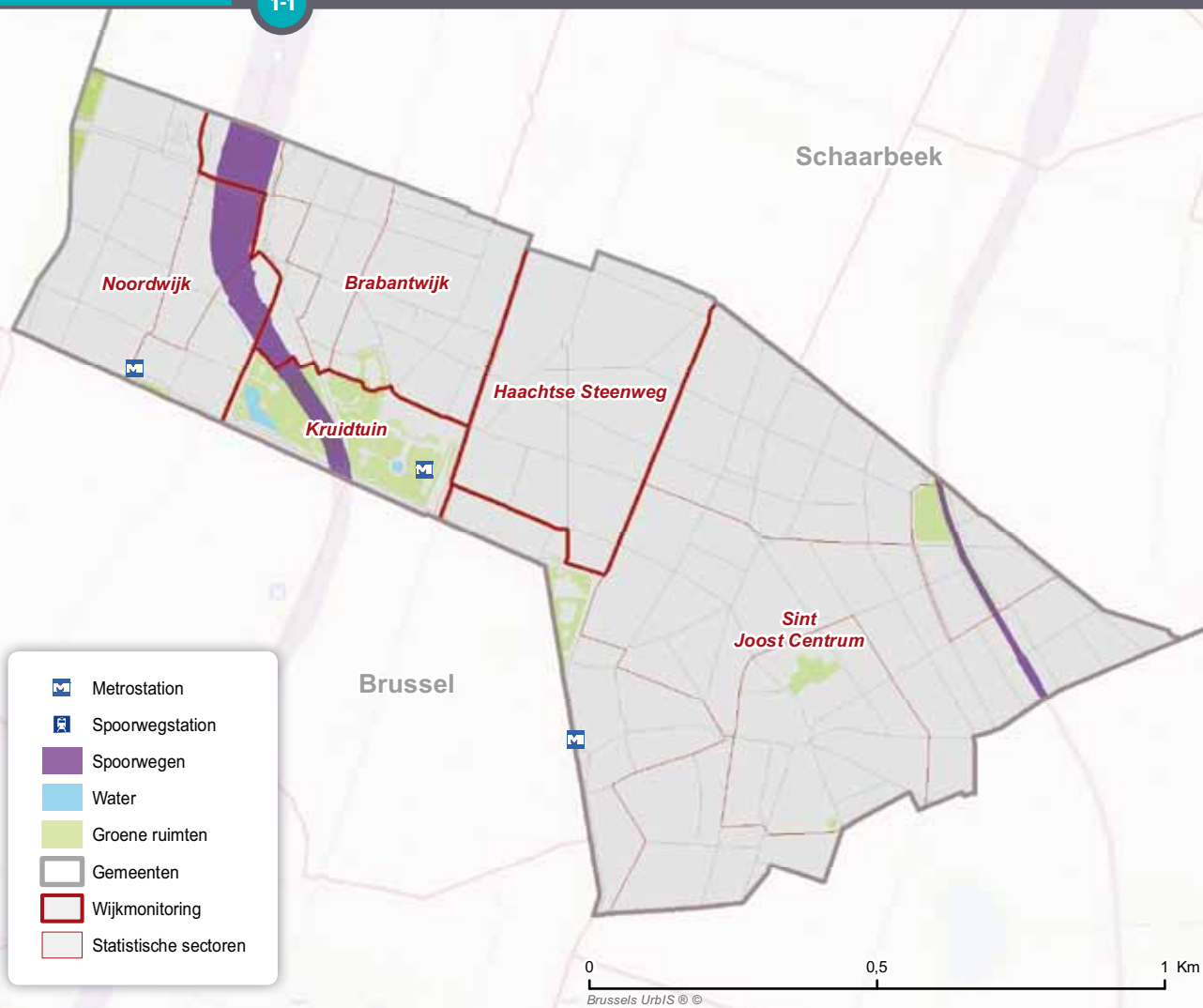
VOOR WIE MEER WIL WETEN

48

1. SINT-JOOST-TEN-NODE EN HAAR INWONERS IN ENKELE WOORDEN¹

1-1

Referentiekaart van Sint-Joost-ten-Node

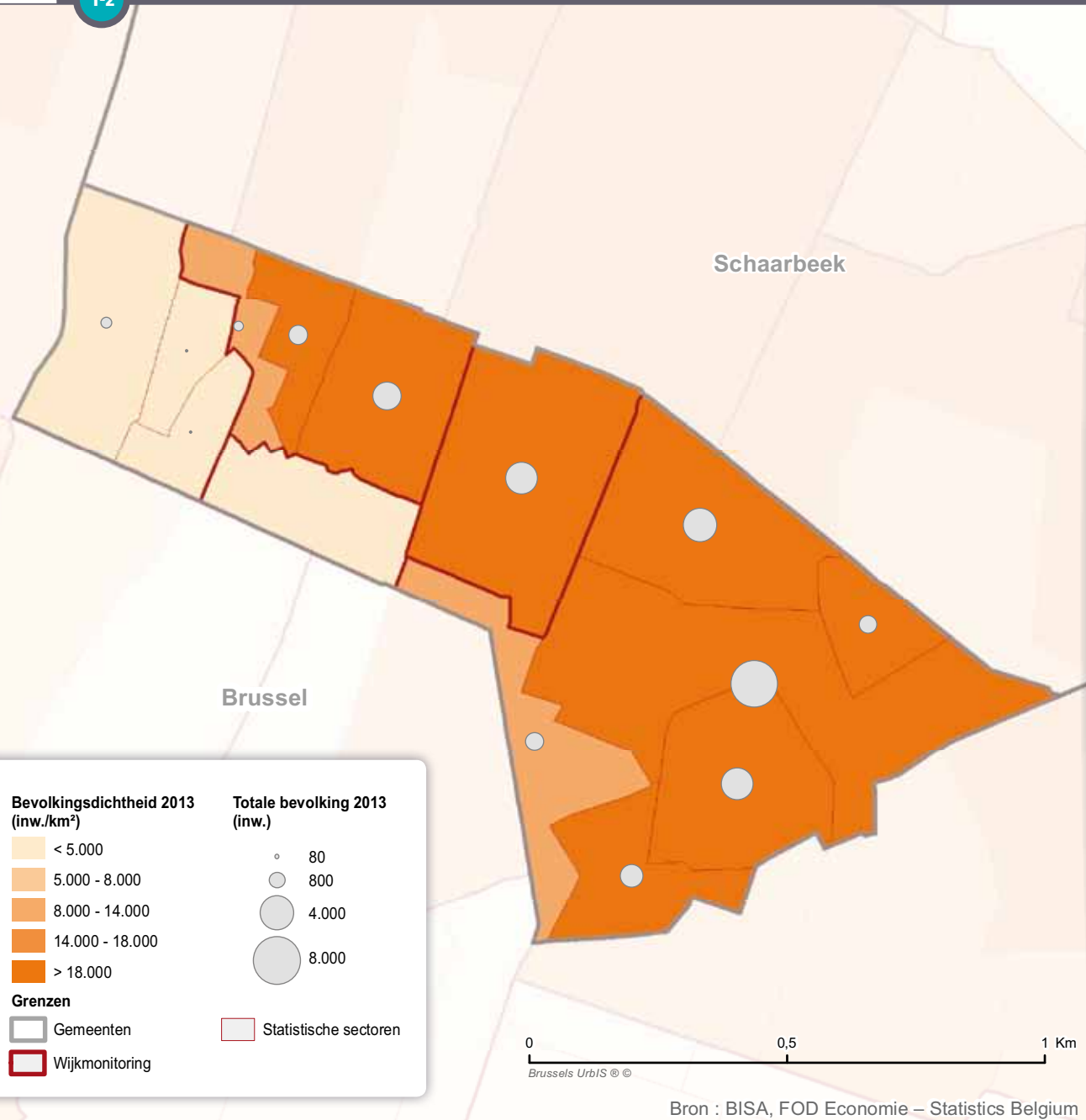
LANDSCHAP EN STEDENBOUWKUNDIGE STRUCTUUR VAN HET GEMEENTELIJK GRONDGEBIED

Sint-Joost-ten-Node (1,1 km², 0,7 % van het gewestelijk grondgebied) is in oppervlakte de kleinste gemeente van het Brussels Gewest; met 2,3 % van de bevolking van het hele Gewest is het echter ook een zeer dichtbevolkte gemeente. Ze grenst aan Stad Brussel in het zuiden en het westen (de Vijfhoek en de Europawijk met de Wetstraat) en aan Schaarbeek in het noorden.

De **referentiekaart 1-1** geeft aan hoe de gemeente statistisch wordt opgedeeld, i.e. de **statistische sectoren**² en de **wijken** van de Wijkmonitoring. De gemeente Sint-Joost-ten-Node telt vijf wijken. De grenzen van deze wijken vallen niet steeds samen met de gemeentegrenzen omdat ze op meerdere gemeenten kunnen liggen, wat de continuïteit van de bebouwing benadrukt. Dit is het geval voor de wijken Haachtse Steenweg en Brabantwijk (Sint-Joost-ten-Node en Schaarbeek) en de Noordwijk (Sint-Joost-ten-Node, Stad Brussel en Schaarbeek). Sint-Joost-ten-Node bestaat grotendeels uit een zeer oude wijk tussen het station Brussel-Noord en de Leuvense Steenweg. Het uiterste westen van de gemeente, voorbij het station, was vroeger een extreem dichtbevolkte volkswijk maar is vandaag geëvolueerd tot een gemengde wijk met overwegend kantoren. Met uitzondering van de Kruidtuin³ zijn er zo goed als geen grote groene ruimtes op het grondgebied van deze gemeente, en hetzelfde geldt voor privétuinen.

- 1 Op het einde van het document vindt u een selecte bibliografie, pagina 48.
- 2 De blauwgekleurde woorden worden in de woordenlijst op het einde van dit document uitgelegd.
- 3 Het park dankt zijn naam aan het feit dat vroeger de Nationale Plantentuin (vandaag in Meise in het Vlaams Gewest) hier was gevestigd.

1-2 Bevolkingsdichtheid per statistische sector, Sint-Joost-ten-Node, 1 januari 2013

De bevolkingsdichtheid in Sint-Joost-ten-Node is de hoogste van alle gemeenten van het land, met 23 927 inwoners per km² in 2015. De bevolkingsdichtheid is zeer hoog in de hele gemeente, met uitzondering van de Kruidtuin en de kantoorzones, i.e. de **statistische sector** Manhattan in het westen van de gemeente (Noordwijk) en – in mindere mate – de sectoren Sint-Lazarus en Madou **1-2**.

Kenmerken van de gebouwen in het algemeen en sociale woningen

Als gemeente van de **eerste kroon** vond de verstedelijking voornamelijk plaats vóór de Eerste Wereldoorlog, in de vorm van opbrengstgebouwen en burgerhuizen. Sint-Joost-ten-Node heeft een vrij homogene **bebouwing** wat betreft het bouwjaar; de gebouwen behoren tot de oudste van het Gewest, met twee derde van de woningen die dateren van vóór 1919. Wat betreft het aantal kamers zijn de kleine woningen oververtegenwoordigd in Sint-Joost-ten-Node in vergelijking met de situatie in het Gewest en hetzelfde geldt (maar in mindere mate) voor de zeer grote woningen.

Het aantal **sociale woningen** ten opzichte van het aantal huishoudens in Sint-Joost-ten-Node komt in de buurt van hun aandeel op het niveau van het Gewest: we tellen 7 sociale woningen voor 100 huishoudens.

De historische wijk: Sint-Joost-ten-Node Centrum en de omgeving van de Kruidtuin

Het **oostelijke deel** van de gemeente bestaat uit smalle straatjes met grotendeels rijhuizen en oude opbrengstgebouwen; het geheel is dichtbevolkt. Alleen de Koningstraat, de Kruidtuin en de Leuvense Steenweg creëren onderbrekingen in dit zeer dichte overwegend homogene stadsweefsel.

Daarnaast onderscheiden enkele kantoorgebouwen aan de rand van de kleine ring in het zuidwesten van de gemeente zich duidelijk van de rest van de bebouwing. Dit geldt meer

bepaald voor de Madoutoren waar vandaag onder andere een deel van de ambtenaren van de Europese Commissie is ondergebracht.

Sinds 1999 zijn er zes **wijkcontracten** gelanceerd in de gemeente. Hun doelstellingen hebben voornamelijk betrekking op het saneren en de bouw van woningen, het creëren van collectieve voorzieningen en de vergroening binnenin de huizenblokken – dit weerspiegelt de uitdagingen die de gemeente kent als gevolg van de ouderdom en de dichtheid van het stadsweefsel.

In het kader van een lopend wijkcontract zal meer bepaald de as van de Leuvense Steenweg ingrijpende wijzigingen ondergaan dankzij verschillende projecten, van o.a. vergroening en herinrichting van de openbare ruimte. Zo tracht men de belangrijkste handelspijler van de gemeente te versterken, die een reële dynamiek kent maar eveneens lijdt onder een sterk vervallen stadsomgeving en intens autoverkeer.

Tijdens de komende jaren concentreren de grote **stedenbouwkundige projecten** in deze gemeente zich tussen het station van Brussel-Noord en de Koningsstraat. Naast het grootschalige plan tot heraanleg van het station Rogier is deze wijk het toneel van meerdere projecten voor woningbouw (Linnéstraat, Musinstraat, Plantenstraat). Tot slot zullen de renovatie en herbesteding als hotel van de ontwijde Gesù-kerk leiden tot een versterking van de aanwezigheid van de hotelsector, die zich concentreert rond het Rogierplein (historische site van het oude Noordstation) en de Koningsstraat.

De Noordwijk

De **Noordwijk**, een oorspronkelijk dichtbevolkte volkswijk, is in de loop van de jaren 1960 een heel andere richting ingeslagen. Nadat de wijk al in tweeën was gespleten door de Noord-Zuidverbinding (1952) leidde het project-Manhattan tot de volledige verwoesting van de wijk die plaats moest ruimen voor een internationaal zakencentrum op basis van de principes van de modernistische architectuur. Het project werd echter niet onmiddellijk voltooid, meer bepaald door de economische crisis tijdens de jaren 1970, en pas in de jaren 1990 en 2000 verrezen de laatste kantoorgebouwen die vervolgens ook werden ingenomen (voornamelijk door overheidsbesturen).

Vandaag is de Noordwijk dan ook een dunbevolkte zone op het grondgebied van de gemeente Sint-Joost-ten-Node. Enkele recentere woningen (einde van de jaren 1990) in de Marktstraat getuigen van de wil om in deze wijk opnieuw een zekere functiemenging te realiseren.

Deze wijk is illustratief voor het groot aantal hoofdstedelijke functies die in deze kleine gemeente zijn ondergebracht, in de eerste plaats op administratief en economisch

vlak (financiële en verzekeringsactiviteiten) maar ook – onder andere – op cultureel (Kruidtuin) of toeristisch (hotelclusters) gebied.

De grote verkeersaders en mobiliteit

Naast het station van Brussel-Noord⁴, een belangrijk nationaal **spoorwegknooppunt**, telt de nochtans kleine gemeente Sint-Joost-ten-Node op haar zuidwestelijke flank (kleine ring) ook een aantal metrostations. De gemeente wordt bovendien doorkruist door verschillende belangrijke tram- en buslijnen en wordt dus goed bediend door het **openbaar vervoer**.

Op het gebied van het **autoverkeer** is de situatie een stuk ingewikkelder. Hoewel ze op haar grondgebied slechts één belangrijke verkeersader voor doorgaand verkeer heeft, i.e. de Leuvense Steenweg, moet de gemeente het hoofd bieden aan heel wat doorgaand verkeer tussen het centrum en het oosten van de Brusselse agglomeratie (Schaarbeek, Evere, toegang tot de E40). Er is een belangrijke overloop naar minder grote verkeersassen zoals de Haachtse Steenweg. De verschillende pogingen die werden ondernomen met het oog op de herinrichting van de flessenhals die de Leuvense Steenweg en het Madouplein vormen, tonen aan hoe moeilijk het is plaatselijke belangen (handelszaken, levenskader) te verzoenen met de verbetering van de doorstroom van het autoverkeer.

DE INWONERS EN HUN KENMERKEN

Demografisch profiel

De geschiedenis van de evolutie van de **bevolking** is een goede illustratie van de vroegtijdige verstedelijking van de gemeente. De sterke groei van de bevolking tussen 1830 en 1850, waarmee Sint-Joost-ten-Node zich onderscheidt binnen het Gewest, nam slechts in zeer beperkte mate af tijdens de volgende decennia⁵, waardoor de bevolking in 1900 een hoogtepunt bereikte met meer dan 32 000 inwoners. Een afname tijdens de volgende jaren was het gevolg van de exodus van de burgerbevolking naar de buitenrand van de stad. Gedurende de hele 20ste eeuw werd de volkse aard van de gemeente ontwikkeld en gehandhaafd door een grote internationale immigratiebeweging. In de tweede helft van de 20ste eeuw was de daling van het bevolkingscijfer meer bepaald het gevolg van de veranderingen in de Noordwijk. In

⁴ Gelegen op het grondgebied van de buurgemeente Schaarbeek, maar vlakbij Sint-Joost-ten-Node.

⁵ In 1853 zag de gemeente, die failliet was, zich genoodzaakt een groot deel van haar grondgebied af te staan aan de Stad Brussel (Leopoldwijk, Squareswijk).

het begin van de jaren 1980 stabiliseerde het cijfer zich op ongeveer 20 000 inwoners. Sindsdien is de bevolking in de gemeente weer gegroeid, ook al stagneert ze sinds 2011. Op 1 januari 2015 telt de gemeente Sint-Joost-ten-Node officieel 27 332 inwoners, i.e. 2 % van de bevolking van het Brussels Gewest.

Wat betreft de leeftijdsstructuur is Sint-Joost-ten-Node de jongste gemeente van het Gewest en van België, met een gemiddelde leeftijd van 33,6 jaar op 1 januari 2015. Jongeren van minder dan 18 jaar en personen op beroepsactieve leeftijd (18-64 jaar) zijn oververtegenwoordigd in de gemeente (beide leeftijdscategorieën vertegenwoordigen samen 92 % van de bevolking), in tegenstelling tot het aandeel personen van 65 jaar en ouder (8 %). Hoewel het bruto [geboortecijfer](#) daalt, is het nog steeds het hoogste van het Gewest. Als gevolg van het lage aandeel ouderen is de [verouderingscoëfficiënt](#) bijna tweemaal lager dan op het niveau van het Gewest. Het aandeel mannen is bijzonder hoog in Sint-Joost-ten-Node: dit is inderdaad een van de weinige gemeenten in het Gewest met meer mannen dan vrouwen.

Tussen 2005 en 2015 is de gemiddelde leeftijd in de gemeente gestegen; dit houdt verband met de toename van het aandeel personen op beroepsactieve leeftijd in de bevolking ten koste van het aandeel jongeren onder 18 jaar.

Er zijn in Sint-Joost-ten-Node minder koppels zonder kinderen dan op het gewestelijke niveau, in tegenstelling tot de andere types **huishoudens**: zowel alleenwonenden als koppels met kinderen en alleenstaande ouders zijn lichtjes oververtegenwoordigd in de gemeente.

Het intern **migratiesaldo** is bijzonder negatief in de gemeente, wat betekent dat een groot aantal personen elk jaar wegtrekt uit Sint-Joost-ten-Node en in een andere Belgische gemeente gaat wonen. Deze beweging wordt gedeeltelijk gecompenseerd door een internationaal migratiesaldo en een natuurlijk saldo die beide ruimschoots positief zijn. Sint-Joost-ten-Node is een van de Brusselse gemeenten met de grootste migratiestromen (in verhouding tot de bevolking).

Sint-Joost-ten-Node behoort tot de Brusselse gemeenten met het grootste aantal personen van **buitenlandse nationaliteit** (42 % van haar inwoners in 2015). Onder de inwoners van buitenlandse nationaliteit zijn onderdanen uit de nieuwe Lidstaten van de EU (EU-13) en Turkije beduidend oververtegenwoordigd, in tegenstelling tot onderdanen uit de EU-15.

In 2015 zijn Bulgaren en Roemenen het meest vertegenwoordigd onder de bevolking van buitenlandse nationaliteit in de gemeente, gevolgd door Marokkanen en Turken. Pas sinds 2014-2015 zijn er in Sint-Joost-ten-Node meer Bulgaren en Roemenen dan Marokkanen en Turken (voordien de buitenlandse onderdanen die in de gemeente

veruit in de meerderheid waren). Hoewel er nog heel wat Marokkanen en Turken zijn, volgt hun aantal in de gemeente duidelijk een neerwaartse beweging. Parallel is het aantal Bulgaren en Roemenen in Sint-Joost-ten-Node bijzonder snel gestegen na de toetreding van deze landen tot de EU in 2007.

Sociaaleconomisch profiel

De gemeente Sint-Joost-ten-Node ligt in de [eerste kroon](#) en heeft een bevolking die op **sociaaleconomisch** vlak sterk is achtergesteld. Het [gemiddeld inkomen](#) is het laagste van het hele Gewest. Fiscale aangiften van zeer lage inkomens zijn oververtegenwoordigd en hetzelfde geldt voor personen die leven met een vervangingsinkomen (buiten de pensioenen) of een sociale uitkering. Meer dan 8 % van de bevolking tussen 18 en 64 jaar leeft immers van een [leefloon](#) of een [equivalent leefloon](#) (een percentage dat stabiel is gebleven sinds 2005) en dit percentage bedraagt zelfs 15 % bij de jongeren van 18 tot 24 jaar. Bovendien is 37 % van de bevolking in Sint-Joost-ten-Node [gerechtigd van de verhoogde tegemoetkoming](#) voor gezondheidszorgen.

Het aandeel **personen van 65 jaar en meer** in Sint-Joost-ten-Node dat leeft met de inkomensgarantie voor ouderen (IGO) (meer dan een kwart) is het hoogste van het Gewest. Bovendien geniet meer dan de helft van de ouderen in de gemeente de [verhoogde tegemoetkoming](#) voor gezondheidszorgen. Het aandeel senioren dat het financieel moeilijk heeft, lijkt dus bijzonder hoog in Sint-Joost-ten-Node.

De situatie van de inwoners van Sint-Joost-ten-Node op de **arbeidsmarkt**, in het bijzonder van de vrouwen, blijkt bijzonder ongunstig te zijn. De [activiteitsgraad](#) van de vrouwen is lager dan het gewestelijke gemiddelde, in tegenstelling tot die van de mannen. De [werkloosheidsgraad](#) in de gemeente ligt ver boven het gemiddelde in het Gewest: een derde van de beroepsactieve bevolking in de gemeente is werkloos. Die hoge werkloosheidsgraad raakt alle leeftijdscategorieën en in het bijzonder de jongeren (15-24 jaar): hun werkloosheidsgraad bedraagt 44 %. De algemene [werkgelegenheidsgraad](#) in de gemeente is zeer laag, vooral bij de vrouwen: slechts 35 % van de vrouwen (15-64 jaar) in Sint-Joost-ten-Node heeft een baan en meer dan de helft van die vrouwen met een baan werkt deeltijds.

Wat betreft de [binnenlandse werkgelegenheid](#) is het aantal arbeidsplaatsen voor bedienden in de gemeente hoog, gelet op haar oppervlakte. De **binnenlandse werkgelegenheid** wordt gekenmerkt door een sterke aanwezigheid van de financiële en verzekeringssector (bijna de helft van de arbeidsplaatsen) evenals van de overheidsadministratie (een vijfde van de arbeidsplaatsen). Gezien de aanwezigheid van de Noordwijk en de kantoorgebouwen in de buurt van het Madouplein is het aandeel

lokale vestigingseenheden met meer dan 200 werknemers in Sint-Joost-ten-Node meer dan tweemaal hoger dan op het niveau van het Gewest.

Gelet op de vaak ongunstige sociaaleconomische situatie van heel wat gezinnen in de gemeente is het aantal kinderen dat wordt geboren in een huishouden zonder beroepsinkomen zeer hoog in Sint-Joost-ten-Node (38 %). Bovendien wordt een vijfde van de kinderen geboren in een eenoudergezin (alleenstaande moeder). De **dekkingsgraad van de opvang voor kinderen** jonger dan 3 is laag in de gemeente, met niet meer dan één plaats voor vijf kinderen van deze leeftijd. De meeste plaatsen zijn toegankelijk voor iedereen met een inkomenstarief.

Wat betreft het secundair **onderwijs** volgen leerlingen die in Sint-Joost-ten-Node wonen beduidend vaker beroepsonderwijs en minder vaak algemeen onderwijs in vergelijking met het gewestelijk gemiddelde. De schoolachterstand bij adolescenten in Sint-Joost-ten-Node die secundair onderwijs volgen is bijzonder groot (36 % van de meisjes en 41 % van de jongens heeft twee of meer jaar schoolachterstand). De schoolachterstand treft de jongeren vanaf de eerste graad en vooral de jongens.

Sint-Joost-ten-Node is een gemeente met overwegend **huurders**: zeven woningen op tien worden bewoond door huurders. Gemiddeld zijn de **huurprijzen** en vooral de **verkoopprijzen** van appartementen en huizen lager dan op het niveau van het Gewest.

Wat betreft de **gemeentelijke financiën** boekte de gemeente Sint-Joost-ten-Node tussen 2010 en 2013 een deficitair gewoon resultaat, ook al bleef het gecumuleerd resultaat positief. Dankzij de aanwezigheid van een groot aantal kantoren op het grondgebied van de gemeente is de opbrengst van de aanvullende belastingen op de onroerende voorheffing bijzonder hoog in de gemeente. Zo vertegenwoordigen die aanvullende belastingen op de onroerende voorheffing meer dan een derde van de gemeentelijke inkomsten. Als gevolg van de ongunstige sociaaleconomische situatie van haar inwoners is de opbrengst van de aanvullende belastingen op de personenbelasting echter het laagst van alle Brusselse gemeenten. Buiten de aanvullende belastingen op de onroerende voorheffing wordt deze lage opbrengst gedeeltelijk gecompenseerd door de gewestelijke dotaties.

Gezondheid van de inwoners

In bepaalde opzichten lijkt de **gezondheidssituatie** van de inwoners van Sint-Joost-ten-Node gemiddeld minder gunstig dan op het niveau van het Gewest. Al op zeer jonge leeftijd is de **perinatale, infantiele en foeto-infantiele mortaliteit** beduidend hoger dan op het gewestelijke niveau. Algemeener en voor de periode 2002-2012 is de

levensverwachting in Sint-Joost-ten-Node globaal lager in vergelijking met het Gewest. Het verschil in levensverwachting in vergelijking met het Gewest houdt verband met een hoger gestandaardiseerd **sterftecijfer** en dit geldt zowel voor vroegtijdige sterfte (vóór 75 jaar) als bij de ouderen in de gemeente ten opzichte van het Gewest, in het bijzonder bij de mannen. De percentages voor vroegtijdige sterfte als gevolg van kanker van strottenhoofd, luchtpijp, bronchiën en longen alsook voor vroegtijdige sterfte ten gevolge hart- en vaatziekten zijn beduidend hoger bij de mannen in Sint-Joost-ten-Node.

In Sint-Joost-ten-Node is de **dekkingsgraad inzake de screening** van vooral borstkanker en – in mindere mate – baarmoederhalskanker lager dan op het niveau van het Gewest.

Gezondheid hangt af van talrijke factoren zoals de levensstijl, de fysieke omgeving (arbeidsomstandigheden, huisvesting) en sociale omgeving (sociale en familiale ondersteuning), de toegang tot en de kwaliteit van gezondheidszorg enzovoort. Het sociaal statuut is door zijn verband met alle andere determinanten een heel belangrijke gezondheidsdeterminant. Aldus zou de minder gunstige sociaaleconomische situatie van de inwoners van Sint-Joost-ten-Node en in het bijzonder van de ouderen ten opzichte van het gewestelijke gemiddelde een gedeeltelijke verklaring kunnen bieden voor de lagere **levensverwachting** in vergelijking met het Gewest.

UITDAGINGEN

Armoede

De financiële **armoede** van de bevolking van Sint-Joost-ten-Node is bijzonder groot. Haar inwoners zijn vaak **werkloos** of hebben een slecht betaalde baan. Vaak gaat het om personen die afkomstig zijn uit de immigratie en weinig gekwalificeerde personen of personen wier diploma in België niet wordt erkend. De afstand tussen vrouwen en de arbeidsmarkt is vaak groot en heel wat jongeren vinden geen werk. Kwalificatie, dat mee een gevolg is van problemen inzake toegankelijkheid van het onderwijs, vormt een probleem. Daarnaast zorgen ook andere factoren zoals problemen met de beheersing van het Nederlands of het Frans of nog discriminatie bij aanwerving ervoor dat de inschakeling van jongeren op de arbeidsmarkt problematisch blijft.

Hoewel het aandeel **ouderen** in de bevolking in Sint-Joost-ten-Node laag is, zijn heel wat van die senioren arm en leven ze met een laag inkomen (de gemeente kent een hoog aandeel IGO-gerechtigden). Bovendien geven de **gezondheidsindicatoren** aan dat de **levensverwachting** in de gemeente lager is dan in het Gewest. Sommige

gezondheidsproblemen (bv. longkanker) komen in de gemeente vaker voor dan in het Gewest en blijkbaar hebben de inwoners er moeilijker toegang tot preventieve gezondheidszorgen.

De algemene armoede van de bevolking, de zeer hoge jongerenwerkloosheid, de schooluitval, het hoge aandeel arme ouderen en de toegang tot gezondheidszorgen zijn stuk voor stuk grote uitdagingen voor deze gemeente.

Een zeer jonge bevolking

Sint-Joost-ten-Node is de jongste gemeente van het Gewest, met een bijzonder hoog bruto **geboortecijfer** (ook al vertoont het een dalende trend). De **dekkingsgraad** in de opvang voor kinderen jonger dan drie is echter zeer laag in de gemeente, zodat het creëren van (toegankelijke) plaatsen in kinderdagverblijven een andere belangrijke uitdaging vormt. Overigens is ook de **schoolinfrastructuur** voor secundair onderwijs vrij beperkt in de gemeente.

Huisvestingsvoorwaarden en levenskader

De arme inwoners leven vaak in ongunstige **woonomstandigheden**, in een gemeente met voornamelijk oude woningen die niet noodzakelijk zijn gerenoveerd. De moeilijke sociaaleconomische omstandigheden hebben ook directe gevolgen voor de gezondheid van de bevolking. Veel jongeren groeien op in een moeilijke materiële context en vinden, gelet op de dichtheid van de verstedelijking, geen openbare ruimte die aan hun behoeften is aangepast. De renovatie van het onroerend goed en de openbare ruimte in de dichtbevolkte wijken van de gemeente blijven dus een grote uitdaging.

Een te vernieuwen model van co-existentie van verschillende functies

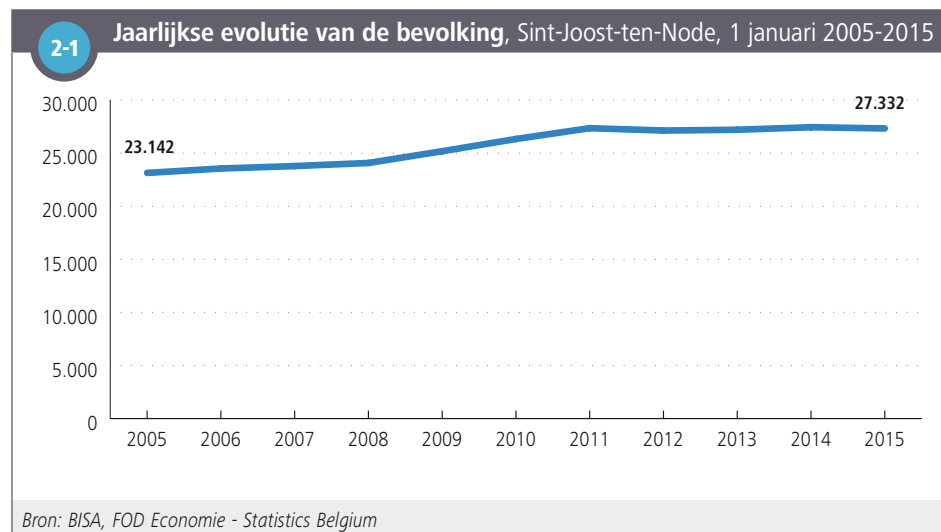
Zowel in de herontwikkeling van een zekere **diversiteit van de functies** in de Noordwijk als in het dossier van de **herinrichting** van de Leuvense Steenweg moet de gemeente rekening houden met de erfenis van een radicale functionalistische stedenbouwkundige visie die in bepaalde zones een belangrijke en exclusieve plaats toekende aan kantoorgebouwen of het autoverkeer. Daar de meeste van die ruimtes samen met andere gemeenten en het Gewest worden beheerd, staat de vraag naar coördinatie ook centraal in de uitdagingen inzake herinrichting in de gemeente.

2. BEVOLKING

2.1. EVOLUTIE EN LOOP VAN DE BEVOLKING

Op 1 januari 2015 telt de gemeente Sint-Joost-ten-Node officieel 27 332 inwoners **2-1**, i.e. 2,3 % van de bevolking in het Brussels Gewest. De bevolkingsdichtheid is er bijzonder hoog (23 927 personen per km², tegen 7 282 op het niveau van het Gewest). Sint-Joost-ten-Node is de dichtstbevolkte gemeente van zowel het Brussels Gewest als België.

Tussen 2005 en 2015 is de bevolking van Sint-Joost-ten-Node gegroeid met 18 %, i.e. een gelijkaardig ritme als dat het Gewest (+17 %). Dit komt overeen met een gemiddelde jaarlijkse groei van 1,7 % in Sint-Joost-ten-Node (tegen 1,6 % in het Brussels Gewest). Sinds 2011 echter stagneert de bevolking in de gemeente.

In 2014 is de bevolking in Sint-Joost-ten-Node zelfs licht gedaald (-0,4 %) terwijl de bevolking op het niveau van het Gewest bleef groeien (+1 %). De evolutie van de bevolking vloeit voort uit de combinatie van drie factoren: het natuurlijk saldo, het intern migratiesaldo en het internationaal migratiesaldo **2-2**.

2-2 Loop van de bevolking				
	Sint-Joost-ten-Node		Brussels Gewest	
	Aantal		Aantal	
Natuurlijke loop				
Geboorten (2014)	480	17,5 ‰	18.514	15,8 ‰
Sterfgevallen (2014)	118	4,3 ‰	9.032	7,7 ‰
Natuurlijk saldo (2014)	362	13,2 ‰	9.482	8,1 ‰
Migraties				
Intern migratiesaldo (2014)	-1.349	-49,3 ‰	-13.420	-11,5 ‰
Internationaal migratiesaldo (2014)	891	32,5 ‰	16.106	13,8 ‰
Totale aangroei (inclusief statistische aanpassing)				
Jaarlijkse bevolkingsgroei (2014)	-115	-0,4 %	11.687	1,0 %
Gemiddelde jaarlijkse bevolkingsgroei (2005-2014)		1,7 %		1,6 %
Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium				
Noot: De statistische aanpassing bevat alle laattijdig geregistreerde veranderingen (na 1 maart van het volgende jaar).				

Het **natuurlijk saldo** (aantal geboorten minus het aantal sterfgevallen) in verhouding tot de bevolking blijkt in Sint-Joost-ten-Node duidelijk hoger (13 ‰) dan op het gewestelijke niveau (8 ‰). Dit is het gevolg van zowel een hoger bruto geboortecijfer als een lager bruto sterftecijfer in vergelijking met het Gewest (dit heeft te maken met de jonge leeftijdsstructuur van de gemeente, cf. infra). Sint-Joost-ten-Node is de Brusselse gemeente met het hoogste natuurlijk saldo in verhouding tot de bevolking.

Net als in de meeste Brusselse gemeenten, behalve de vijf welgestelde gemeenten, is het **intern migratiesaldo** negatief in Sint-Joost-ten-Node. Het aantal personen dat zich uit een andere Belgische gemeente in Sint-Joost-ten-Node komt vestigen (2 048) is in 2014 veel lager dan het aantal personen dat de gemeente heeft verlaten om elders in België te gaan wonen (3 397). In verhouding tot de bevolking is het intern migratiesaldo in Sint-Joost-ten-Node het meest negatief.

Het **internationale migratiesaldo** is positief, net als in de meeste Brusselse gemeenten: het aantal personen afkomstig uit het buitenland dat in Sint-Joost-ten-Node is komen wonen (2 001) is groter dan het aantal personen dat Sint-Joost-ten-Node inruilt voor het buitenland (1 110)⁶. Dit internationaal saldo in verhouding tot de bevolking is het hoogste van alle Brusselse gemeenten.

In 2014 oversteeg het grote negatieve intern migratiesaldo het positief natuurlijk saldo en internationale migratiesaldo, wat betekent dat de totale bevolking dat jaar lichtjes is afgenomen. Gelet op deze saldi is de bevolking van de gemeente Sint-Joost-ten-Node bijzonder mobiel.

Naast de **officiële bevolking** telt elke gemeente ook een zeker aantal personen dat er woont, maar niet tot de officiële bevolking wordt gerekend (asielzoekers, vreemdelingen in onregelmatig verblijf, diplomaten en hun gezinsleden, ...). Wat specifiek de geboorten en sterfgevallen betreft, zijn de **Statistische formulieren geboorten en overlijden** een nuttige aanvulling op de gegevens van de officiële bevolking omdat ze alle geboren en overleden personen vermelden en niet enkel de personen die er officieel verblijven, zie hoofdstuk Gezondheid.

2.2. STRUCTUUR VAN DE BEVOLKING VOLGENS LEEFTIJD EN GESLACHT

Sint-Joost-ten-Node is de jongste gemeente van het Gewest. Ze heeft inderdaad een groot aandeel jongeren van minder dan 18 jaar (een kwart van de bevolking in 2015) en personen op beroepsactieve leeftijd (18-64 jaar) (meer dan twee derde van de bevolking). Het aandeel van de bevolking van de personen van 65 jaar en ouder (8 %) is duidelijk lager dan op het niveau van het Gewest (13 %).

Tussen 2005 en 2015 zijn de aandelen jongeren onder 18 jaar en personen van 65 jaar en ouder kleiner geworden ten voordele van het aandeel van de bevolking op beroepsactieve leeftijd **2-3**.

Uitsplitsing van de bevolking per leeftijdsgroep, 1 januari 2005 en 2015								
2-3	Sint-Joost-ten-Node				Brussels Gewest			
	2005		2015		2005		2015	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
0 - 17 jaar	6.300	27,2	6.787	24,8	217.522	21,6	267.922	22,8
18 - 64 jaar	14.928	64,5	18.464	67,6	633.716	62,9	751.915	64,0
65 jaar en meer	1.914	8,3	2.081	7,6	155.511	15,4	155.336	13,2
Totaal	23.142	100,0	27.332	100,0	1.006.749	100,0	1.175.173	100,0
Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium								

In 2015 bedraagt de gemiddelde leeftijd in Sint-Joost-ten-Node 33,6 jaar. Dat is de laagste in het Brussels Gewest. De **verouderingscoëfficiënt** is bijna tweemaal lager dan die van het Gewest als gevolg van het zeer lage aandeel personen van 65 jaar en ouder en het vrij hoge aandeel jongeren onder 18 jaar in de gemeente. Het lage aandeel bejaarden heeft tot gevolg dat ook de **economische afhankelijkheidscoëfficiënt** lager is dan die van het Gewest. Ook de **senioriteitscoëfficiënt** is veel lager in de gemeente, wat betekent dat het aandeel zeer oude personen (80 jaar en ouder) binnen de bevolking van 65 jaar en ouder klein is. Tot slot is het aandeel mannen in Sint-Joost-ten-Node bijzonder hoog, met een verhouding van 107 mannen voor 100 vrouwen, tegen 95 mannen voor 100 vrouwen op het gewestelijke niveau.

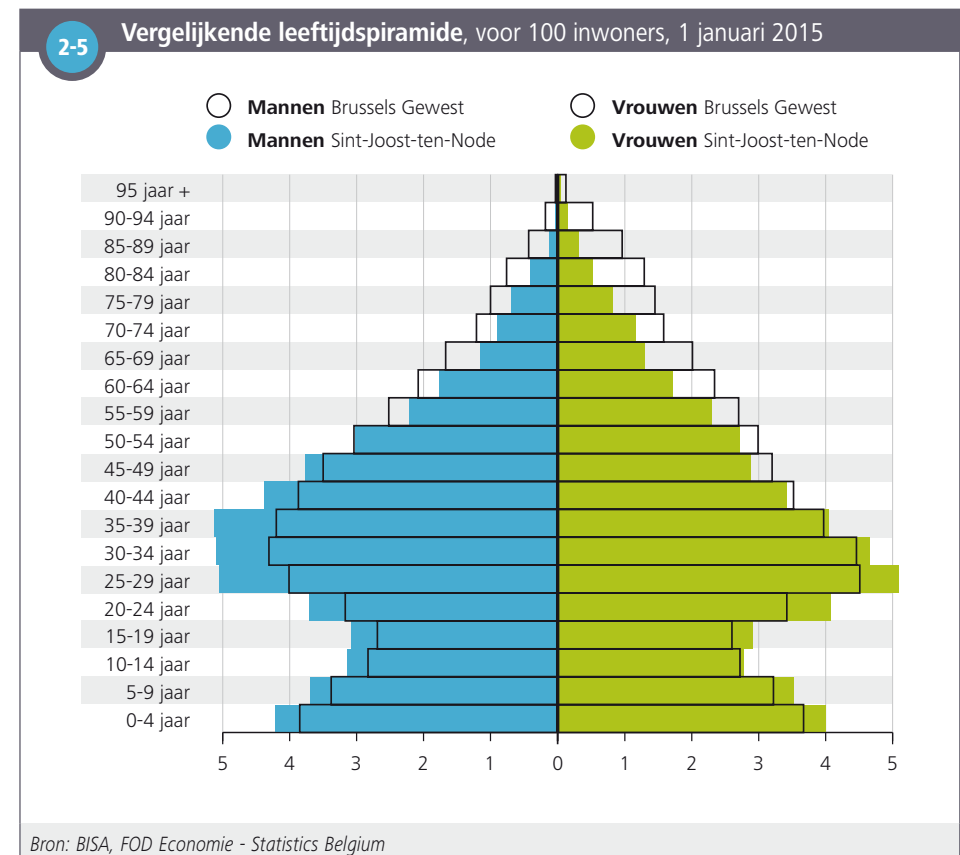
⁶ Deze cijfers bevatten naast de immigratie (in sensu stricto) ook de veranderingen van register, de ambtshalve schrappingen en de herinschrijvingen na schrapping.

In tegenstelling tot bijna alle andere Brusselse gemeenten wordt er tussen 2005 en 2015 een stijging van de gemiddelde leeftijd geregistreerd in Sint-Joost-ten-Node, die verband houdt met de groei van het aandeel van de bevolking op beroepsactieve leeftijd in de bevolking ten koste van het aandeel jongeren onder 18 jaar. Gecombineerd met de lichte afname van het aandeel personen van 65 jaar en ouder in de bevolking vertaalt dit zich ook in een daling van de [economische afhankelijkheidscoëfficiënt](#) tijdens deze periode. Ook de [senioriteitscoëfficiënt](#) is gedaald, terwijl de [verouderingscoëfficiënt](#) stabiel is gebleven (deze tendensen komen niet overeen met de waarnemingen op het gewestelijke niveau) [2-4](#).

2-4	Indicatoren over de structuur van de bevolking, 1 januari 2005 en 2015			
	Sint-Joost-ten-Node		Brussels Gewest	
	2005	2015	2005	2015
Gemiddelde leeftijd totaal (jaar)	32,6	33,6	38,5	37,4
Gemiddelde leeftijd mannen (jaar)	31,8	33,3	36,7	36,1
Gemiddelde leeftijd vrouwen (jaar)	33,5	33,9	40,2	38,6
Verouderingsratio [65+/0-17] (%)	30,4	30,7	71,5	58,0
Afhankelijkheidsratio [(0-17)+(65+)]/(18-64) (%)	55,0	48,0	58,9	56,3
Senioriteitscoëfficiënt [80+/65+] (%)	24,7	20,9	30,4	32,5
Geslachtsverhouding (%)	104,7	106,7	92,4	95,1

Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium

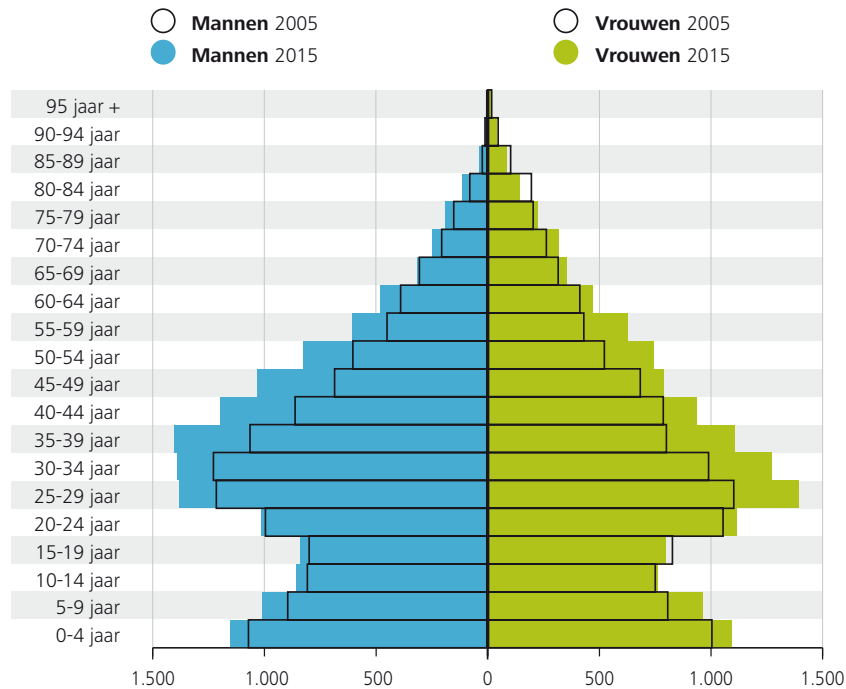
De eerste **vergelijkende leeftijds piramide** [2-5](#) illustreert het feit dat vrouwen van 40 jaar en ouder en mannen van 55 jaar en ouder verhoudingsgewijs minder vertegenwoordigd zijn in Sint-Joost-ten-Node dan op het gewestelijke niveau. De ondervertegenwoordiging is duidelijker in de hogere leeftijdscategorieën, in het bijzonder bij de vrouwen. Anderzijds zijn jonge volwassen mannen tussen 20 en 50 jaar maar vooral tussen 25 en 40 jaar oververtegenwoordigd in Sint-Joost-ten-Node, net als jonge vrouwen tussen 20 en 30 jaar. Personen in jongere leeftijdscategorieën zijn lichtjes oververtegenwoordigd in de gemeente. Op te merken valt dat het [totale vruchtbaarheidscijfer](#) in Sint-Joost-ten-Node in de buurt ligt van die van het Brussels Gewest (2,0 tegen 1,9 op het gewestelijke niveau).

De evolutie van het uitzicht van de tweede **leeftijdspiramide tussen 2005 en 2015** **2-6** getuigt van de opmerkelijke toename van de bevolking op beroepsactieve leeftijd, meer bepaald van de personen tussen 25 en 64 jaar. Ook het aantal kinderen jonger dan 10 jaar is tijdens deze periode gestegen.

2-6

Vergelijkende leeftijdspiramide van Sint-Joost-ten-Node, 1 januari 2005 en 2015

Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium

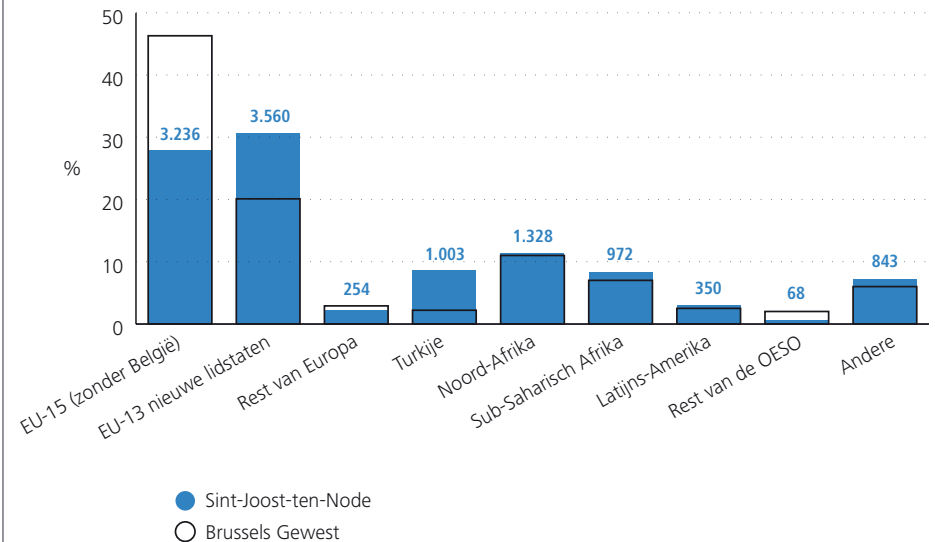
2.3. NATIONALITEITEN

Op 1 januari 2015 hebben 11 614 personen, i.e. 42,5 % van de bevolking in Sint-Joost-ten-Node, een buitenlandse nationaliteit – een aandeel die beduidend hoger is dan het gewestelijke gemiddelde (34 %). Sint-Joost-ten-Node is inderdaad een van de gemeenten met het grootste aandeel personen van buitenlandse nationaliteit.

Onder de inwoners van Sint-Joost-ten-Node met een buitenlandse nationaliteit zijn er 31 % onderdanen uit de nieuwe lidstaten van de EU (EU-13), 28 % uit een land van Europa met 15 (EU-15), 11 % uit Noord-Afrika, 9 % uit Turkije en 8 % uit Sub-Saharisch Afrika. De onderdanen van de nieuwe Lidstaten en Turkije zijn duidelijk oververtegenwoordigd in de buitenlandse bevolking in Sint-Joost-ten-Node in vergelijking met de gewestelijke situatie, in tegenstelling tot de onderdanen uit de EU-15 **2-7**.

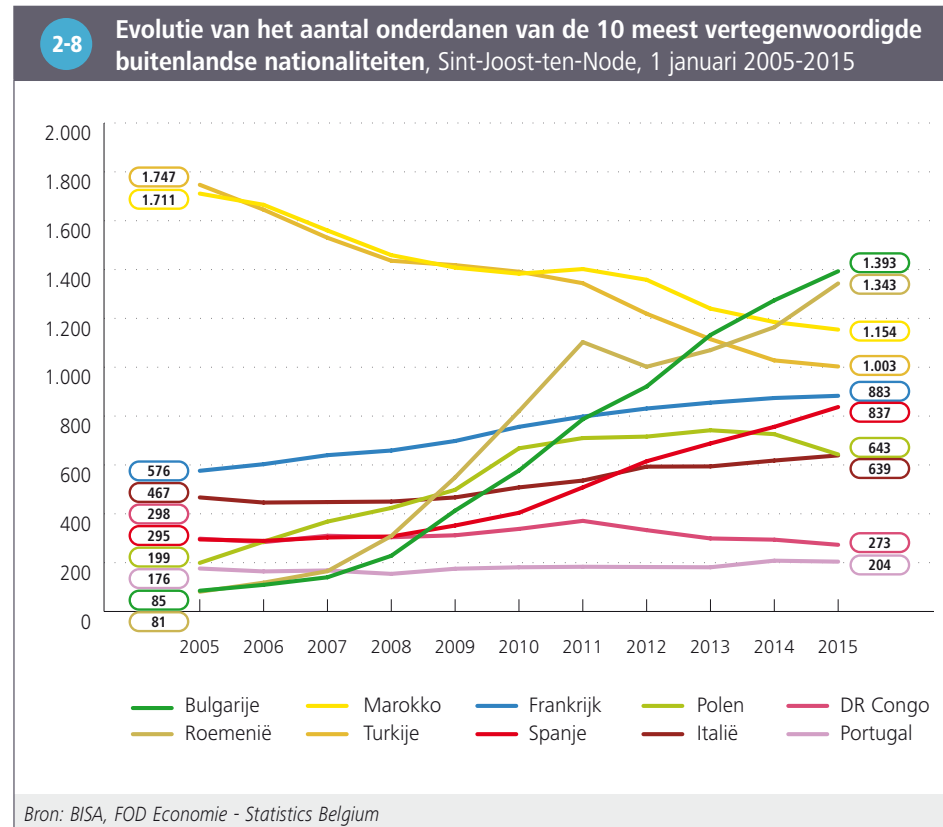
2-7

Verdeling van de buitenlandse bevolking per nationaliteitsgroep, 1 januari 2015

Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium

Onder de personen van **buitenlandse nationaliteit** zijn Bulgaren en Roemenen het meest vertegenwoordigd in de gemeente in 2015, gevolgd door Marokkanen en Turken **2-8**.

Het aantal Bulgaren en Roemenen is de voorbije jaren opmerkelijk gestegen in de gemeente. In het begin van de periode steeg ook het aantal Polen (zij het in mindere mate), maar hun aantal stagneert sinds 2010 (o.a. onder invloed van de toegenomen **circulaire migratie** op het einde van de periode). De aanzienlijke stijging van het aantal Bulgaren en Roemenen in het Brussels Gewest houdt verband met de toetreding tot de EU van Polen (in 2004) en Roemenië en Bulgarije (in 2007). Eerst en vooral is er de regularisatie van personen die reeds aanwezig waren op het Brussels grondgebied. Verder is er de komst van nieuwe personen door het vrije verkeer van werknemers. Ook is er een toename van werkaanbiedingen voor de onderdanen van deze nieuwe lidstaten in Brussel als hoofdstad van de EU; Terwijl de Polen zich over het Gewest hebben verspreid, vinden we de Roemenen terug in meerdere gemeenten in de **arme sikk** en zijn de Bulgaren in hoge mate geconcentreerd in de omgeving van de Haachtse Steenweg, in de gemeenten Schaarbeek en Sint-Joost-ten-Node⁷.

Het aantal Marokkanen en Turken, in 2005 veruit de meest vertegenwoordigde personen van buitenlandse nationaliteit in Sint-Joost-ten-Node, daalde daarentegen sterk in de gemeente.

Voorts is het aantal Spanjaarden in de gemeente sterk toegenomen; ook het aantal Fransen en Italianen is gegroeid, zij het in een trager tempo.

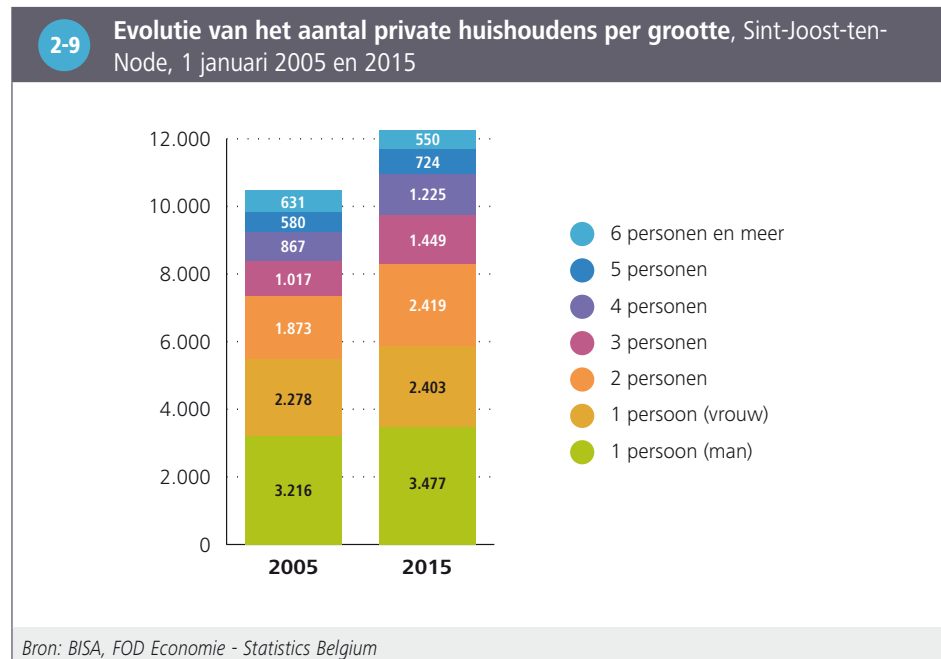
⁷ Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (2015), *Een demografische boom onder de loep: Roemenen, Polen en Bulgaren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*, Focus nr. 9, juni 2015

2.4. HUISHOUDENS

Op 1 januari 2015 telt Sint-Joost-ten-Node 12 247 **private huishoudens**, i.e. 1 785 huishoudens meer dan in 2005. Bekijken we de huishoudens volgens hun grootte, dan stellen we vast dat het aantal van elk type huishouden tijdens de beschouwde periode is gestegen, met uitzondering van de huishoudens van 6 personen en meer. In 2015 is 48 % van de huishoudens in Sint-Joost-ten-Node samengesteld uit slechts één persoon, 20 % uit twee personen, 22 % uit drie tot vier personen en 10 % uit vijf en meer personen (tegen respectievelijk 52 %, 18 %, 18 % en 12 % in 2005). Het aandeel huishoudens dat bestaat uit twee tot vier personen is dus gestegen in de gemeente, ten koste van het aandeel huishoudens van één persoon en van vijf en meer personen **2-9**. Sint-Joost-ten-Node behoort echter nog tot de vijf gemeenten waar het aandeel grote huishoudens (vijf personen of meer) tot de hoogste van het Gewest behoort.

Samenhangend is de gemiddelde **grootte** van de private huishoudens in 2015 in Sint-Joost-ten-Node groter dan op het niveau van het Gewest (2,22 tegen 2,14).

Koppels zonder kinderen zijn relatief gezien minder vertegenwoordigd in Sint-Joost-ten-Node dan op het niveau van het Gewest, in tegenstelling tot andere types huishoudens. Alleenwonenden en koppels met kinderen en eenoudergezinnen zijn immers licht oververtegenwoordigd in de gemeente **2-10**. Mannen zijn veruit in de meerderheid onder de alleenwonenden in Sint-Joost-ten-Node (59 %, tegen 50 % op het niveau van het Gewest). Voorts is 84 % van de alleenstaande ouders (eenoudergezinnen) in de gemeente van het vrouwelijke geslacht (een aandeel dat iets kleiner is dan op het niveau van het Gewest)⁸.

2-10	Aantal private huishoudens volgens type, 1 januari 2015			
	Sint-Joost-ten-Node		Brussels Gewest	
	Aantal	%	Aantal	%
Alleenwonenden	5.834	47,6	252.404	46,5
Koppels zonder kinderen	1.363	11,1	82.157	15,1
<i>Gehuwden</i>	880	7,2	56.694	10,4
<i>Samenwonenden</i>	483	3,9	25.463	4,7
Koppels met kind(eren)	2.969	24,2	128.289	23,6
<i>Gehuwden</i>	2.508	20,5	104.484	19,3
<i>Samenwonenden</i>	461	3,8	23.805	4,4
Alleenstaande ouders	1.517	12,4	62.690	11,6
Andere types	564	4,6	17.130	3,2
Totaal	12.247	100,0	542.670	100,0

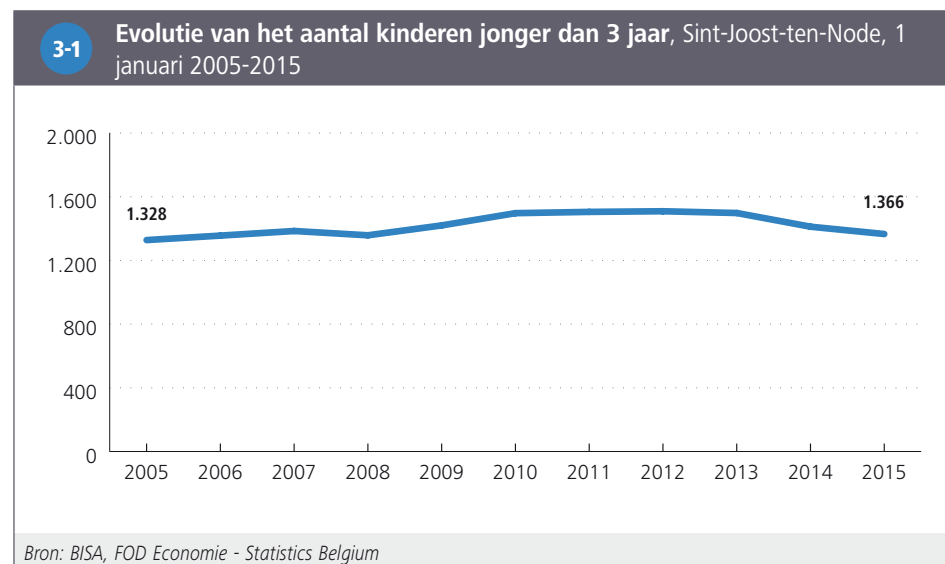
Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium

⁸ Aangezien men maar op één plaats gedomicilieerd kan zijn en dit in geval van bilocatie voor de kinderen meestal bij de moeder is, wordt het aantal alleenstaande vaders onderschat.

3. JONGE KINDEREN

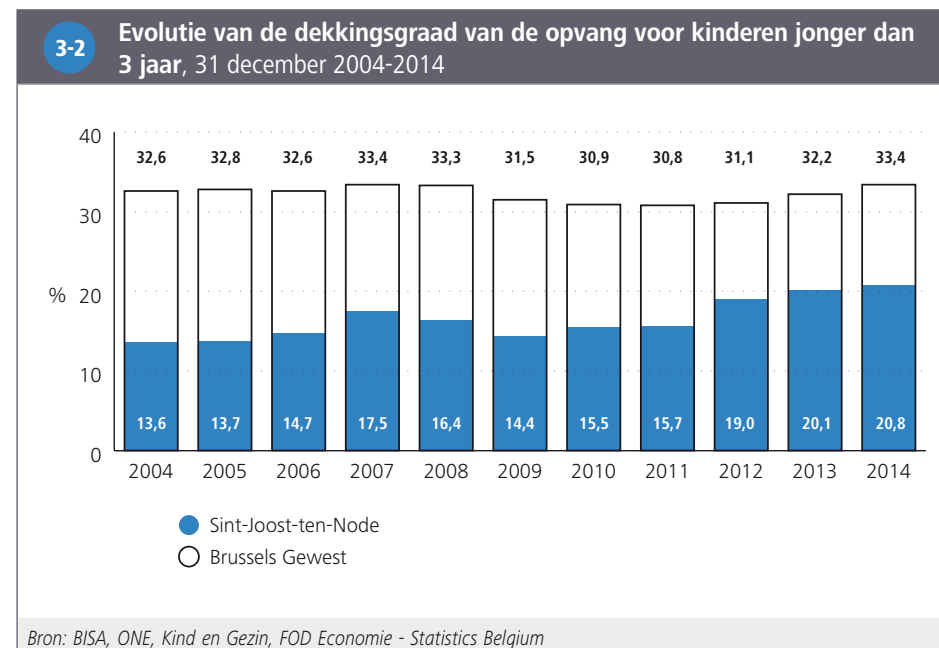
3.1. EVOLUTIE VAN HET AANTAL KINDEREN JONGER DAN 3 JAAR

Op 1 januari 2015 telt Sint-Joost-ten-Node 1 366 kinderen jonger dan drie jaar, wat goed is voor 5 % van de totale bevolking (tegen 4,6 % in het Brussels Gewest). Tussen 2005 en 2015 is het aantal kinderen in deze leeftijdscategorie zeer licht gestegen. Na in 2010 een piek te hebben bereikt, stagneerde het aantal kinderen jonger dan 3 jaar vervolgens en daalde het op het einde van de periode (tot een niveau in de buurt van dat van 2005) **3-1**.

3.2. KINDEROPVANG: DEKKINGSGRAAD EN TOEGANKELIJKHEID

De **dekkingsgraad** van de kinderopvang voor kinderen jonger dan 3 jaar in Sint-Joost-ten-Node behoort tot de laagste in het Gewest, met slechts één plaats voor vijf kinderen van deze leeftijd op 31 december 2014 (tegen één voor drie op het gewestelijke niveau). Tussen 2004 en 2011 was de situatie nog ongunstiger, met ongeveer één plaats voor zeven kinderen. De dekkingsgraad is lichtjes verbeterd in de periode 2012-2014, niet alleen omdat er extra plaatsen zijn gecreëerd (tussen 2011 en 2012) maar ook omdat het aantal kinderen jonger dan 3 jaar in de gemeente is gedaald tijdens deze periode **3-2**.

Op 31 december 2014 tellen we in totaal 284 plaatsen in de kinderopvang in Sint-Joost-ten-Node **3-3**. Het gaat hier om alle plaatsen, waarvan sommige zijn voorbehouden voor kinderen van het personeel van ondernemingen of instellingen, die niet noodzakelijk in het Brussels Gewest wonen. Bijna alle plaatsen zijn plaatsen in de collectieve kinderopvang (96 %); kinderopvang van het type gezinsopvang (onthaalmoeder) is relatief weinig ontwikkeld in het Gewest.

Wanneer we de opvangplaatsen die gereserveerd zijn voor bepaalde categorieën (bijvoorbeeld kinderdagverblijven die verbonden zijn aan een bedrijf of die enkel kinderen opvangen van bepaalde nationaliteiten of religieuze groepen) buiten beschouwing laten, en enkel rekening houden met opvangplaatsen waarvoor het tarief berekend wordt in functie van het inkomen van de ouders, bedraagt de dekkingsgraad nog in Sint-Joost-ten-Node (er is plaats voor iets minder dan één kind jonger dan 3 jaar op vijf, i.e. een gelijkwaardig percentage met dat van het Brussels Gewest). Dit betekent bijna één plaats voor drie kinderen die toegankelijk is voor iedereen met een inkomenstarief.

3-3 Kinderopvang voor kinderen jonger dan 3 jaar en toegankelijkheid, 31 december 2014		
	Sint-Joost-ten-Node	Brussels Gewest
Kinderopvang		
Aantal kinderopvangplaatsen in collectieve opvang	272	17.408
Aantal kinderopvangplaatsen in gezinsopvang	12	573
Totaal aantal kinderopvangplaatsen	284	17.981
Toegankelijkheid		
Aantal kinderopvangplaatsen voor 100 kinderen jonger dan 3 jaar	20,8	33,4
Aantal kinderopvangplaatsen (aan het inkomen gekoppeld tarief en toegankelijk voor iedereen) voor 100 kinderen jonger dan 3 jaar	19,0	19,9
Aandeel kinderopvangplaatsen (aan het inkomen gekoppeld tarief) in het totaal aantal plaatsen (%)	91,5	70,8
<i>Bron: BISA, ONE, Kind en Gezin, FOD Economie - Statistics Belgium</i>		

4. ONDERWIJS

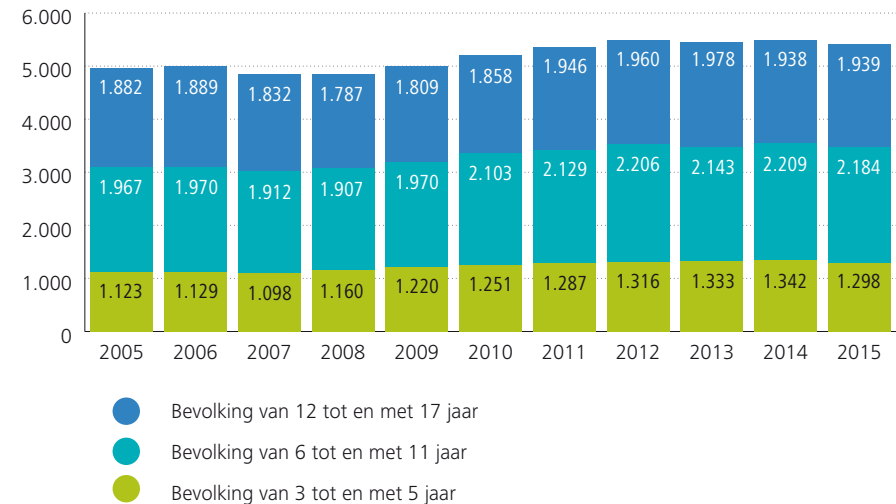
4.1. EVOLUTIE VAN DE BEVOLKING VAN 3 TOT EN MET 17 JAAR

Tussen 2005 en 2015 is het aantal kinderen en adolescenten tussen 3 en 17 jaar in Sint-Joost-ten-Node gestegen. Hun aandeel in de bevolking is echter zeer lichtjes afgenomen. In 2015 vertegenwoordigen de kinderen van 3 tot 5 jaar, van 6 tot 11 jaar en van 12 tot 17 jaar respectievelijk 5 %, 8 % en 7 % van de bevolking. Deze aandelen zijn iets hoger dan die welke op het niveau van het Gewest worden geregistreerd.

Merk op dat de bevolkingscijfers die weergegeven zijn in de figuur 4-1 enkel betrekking hebben op de [officiële bevolking](#), en dat bepaalde kinderen (waarvan de ouders bijvoorbeeld ingeschreven zijn in het Wachtregister of die zonder wettig verblijf in het land verblijven) die hier wel schoollopen niet meegeteld worden. Deze kinderen worden daarentegen wel mee opgenomen in de gegevens over de schoolbevolking (zie volgende paragraaf)⁹. Daartegenover zijn er ook kinderen die wel in de officiële bevolkingscijfers voorkomen maar die we niet terugvinden in de schoolbevolking. Deze schoolbevolking telt immers enkel de kinderen die schoollopen in een school van de Franse of Vlaamse gemeenschap.

4-1

Evolutie van de bevolking van 3 tot en met 17 jaar, Sint-Joost-ten-Node, 1 januari 2005-2015

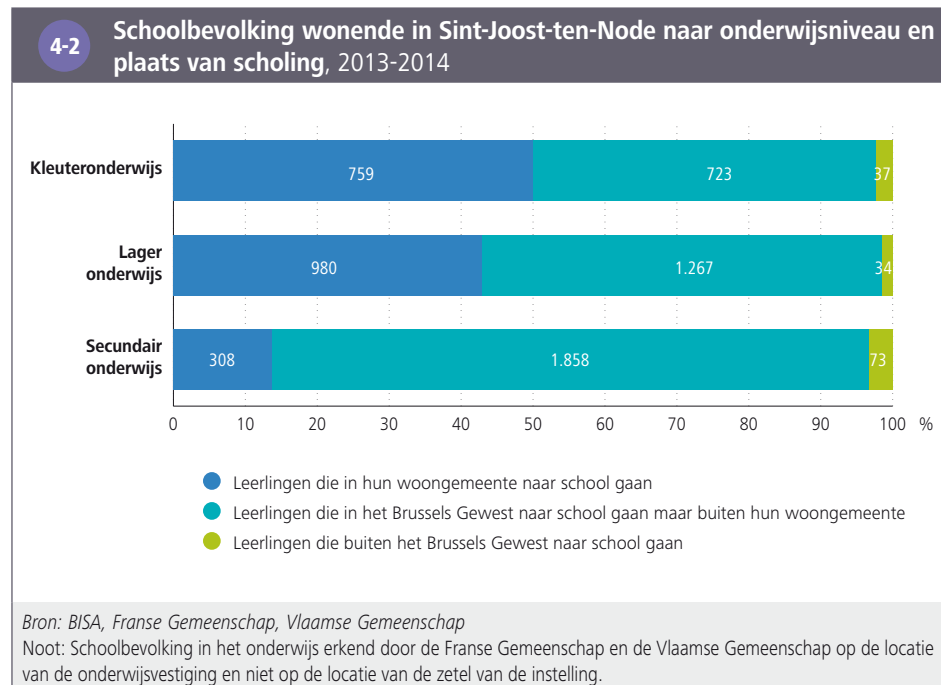

Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium

⁹ Daarnaast speelt ook het aandeel kinderen met schoolachterstand een rol in de verschillen in de cijfers tussen figuren 4-1 en 4-2.

4.2. SCHOOLBEVOLKING: ONDERWIJSNIVEAU, PLAATS VAN SCHOLING EN ONDERWIJSVORM

Tijdens het schooljaar 2013-2014 zijn respectievelijk 1 519, 2 281 en 2 231 leerlingen die in Sint-Joost-ten-Node wonen ingeschreven in het kleuter-, het lager en het secundair onderwijs (erkend door de Vlaamse of Franse Gemeenschap¹⁰). Van de leerlingen die in het kleuter- en lager onderwijs zijn ingeschreven, gaat respectievelijk 50 % en 43 % naar een school in Sint-Joost-ten-Node, tegen slechts 14 % van de leerlingen die in het secundair zijn ingeschreven (4-2). Bijna negen leerlingen op tien die in het secundair zijn ingeschreven en in Sint-Joost-ten-Node wonen, lopen school in een andere gemeente, van wie meer bepaald 30 % in Stad Brussel en 21 % in Schaarbeek.

Vergeleken met het Brussels Gewest volgen de leerlingen van het secundair die in Sint-Joost-ten-Node wonen verhoudingsgewijs beduidend vaker **beroepsonderwijs** en minder vaak algemeen onderwijs: 24 %, 16 % en 20 % van de leerlingen die in Sint-Joost-ten-Node wonen en secundair onderwijs volgen, zijn respectievelijk ingeschreven in het beroeps-, technisch en algemeen onderwijs, tegen 16 %, 17 % en 29 % van de leerlingen op gewestelijk niveau (4-3). In totaal (lager en secundair) is het aandeel leerlingen in het bijzonder onderwijs in Sint-Joost-ten-Node (4,7 %) vergelijkbaar met hun aandeel op het niveau van het Gewest (4,6 %).

4-3 Verdeling van de schoolbevolking in het leerplichtonderwijs (woonplaats) naar onderwijsniveau en onderwijsvorm, 2013-2014

	Sint-Joost-ten-Node		Brussels Gewest
	Aantal	% in het niveau	% in het niveau
Lager onderwijs			
Lager onderwijs	2.174	95,3	94,5
Buitengewoon basisonderwijs	107	4,7	5,5
Totaal lager onderwijs	2.281	100,0	100,0
Secundair onderwijs			
Secundair onderwijs 1 ^{ste} graad	799	35,8	33,7
Secundair onderwijs 2 ^{de} en 3 ^{de} graad (en 4 ^{de} graad voor de Franse Gemeenschap)			
<i>Algemeen secundair onderwijs</i>	439	19,7	29,2
<i>Technisch secundair onderwijs</i>	353	15,8	16,9
<i>Kunstsecundair onderwijs</i>	8	0,4	0,4
<i>Beroepssecundair onderwijs</i>	528	23,7	16,1
Buitengewoon secundair onderwijs	104	4,7	3,7
Totaal secundair onderwijs	2.231	100,0	100,0

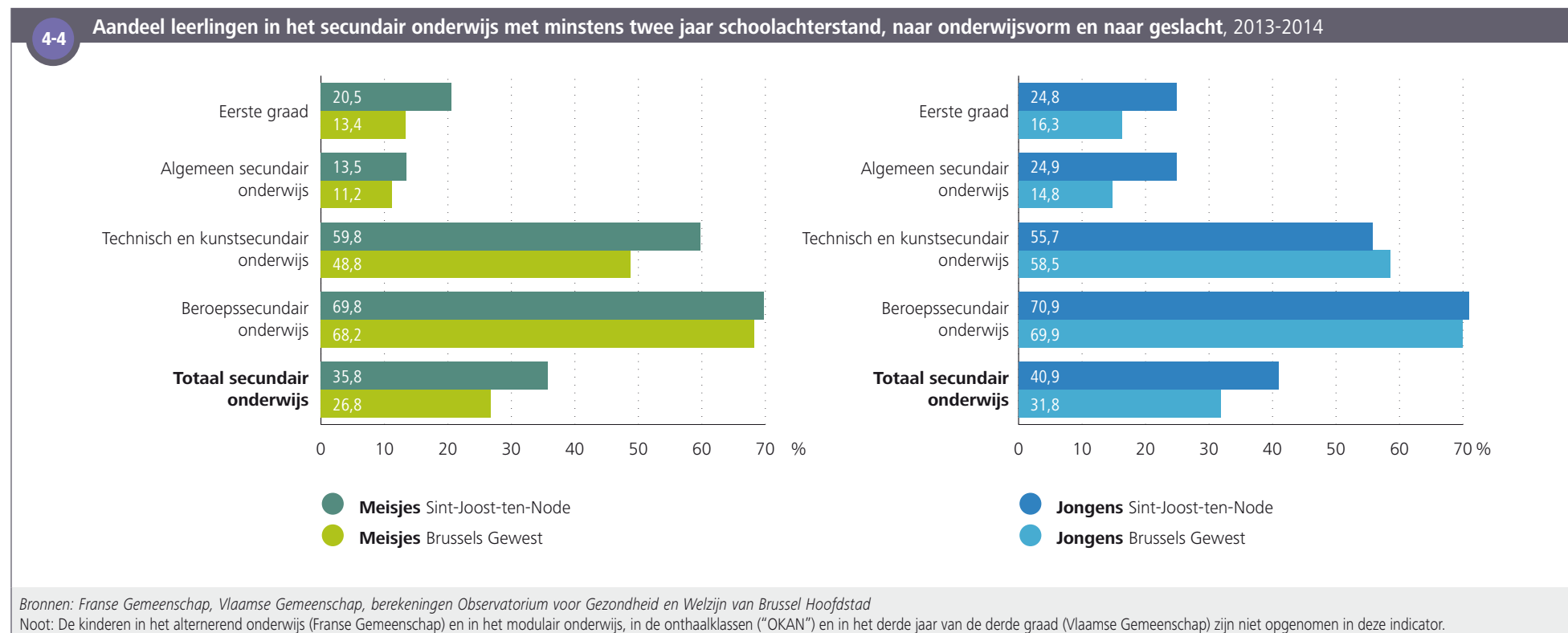
Bron: BISA, Franse Gemeenschap, Vlaamse Gemeenschap
 Noot: De gegevens van de Franse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschap zijn per onderwijsvorm gehergroepeerd.

¹⁰ Leerlingen die onderwijs volgen binnen een school die niet erkend is door de overheid (Europese of internationale scholen, privé-scholen die niet officieel erkend zijn door één van de twee Gemeenschappen, thuisonderwijs) zijn dus niet opgenomen in deze statistieken.

4.3. SCHOOLACHTERSTAND

Het aandeel leerlingen met een schoolachterstand (twee jaar of meer) houdt sterk verband met de onderwijsvorm en dit zowel in Joost-ten-Node als in het hele Gewest. Het percentage leerlingen met een schoolachterstand is duidelijk veel hoger in het beroepsonderwijs, gevolgd door het technisch en kunstonderwijs en vervolgens het algemeen onderwijs. Voor al deze richtingen hebben jongens vaker een schoolachterstand dan meisjes, zowel in Joost-ten-Node als in het hele Brussels Gewest.

Het aandeel leerlingen met schoolachterstand in het secundair onderwijs (alle studierichtingen samen) is bijzonder hoog in Sint-Joost-ten-Node. In de gemeente heeft 36 % van de meisjes en 41 % van de jongens die secundair onderwijs volgen ten minste twee jaar schoolachterstand (tegen 27 % en 32 % op het niveau van het Gewest). Vergeleken met de situatie op het niveau van het Gewest blijkt de schoolachterstand in Sint-Joost-ten-Node groter vanaf de eerste graad. Ook in het algemeen onderwijs is de schoolachterstand groter in Sint-Joost-ten-Node, in het bijzonder voor de jongens. De aandelen leerlingen met schoolachterstand in het beroeps- en technisch onderwijs wijken minder af van die aandelen op het niveau van het Gewest (behalve voor de meisjes in het technisch onderwijs) 4-4.

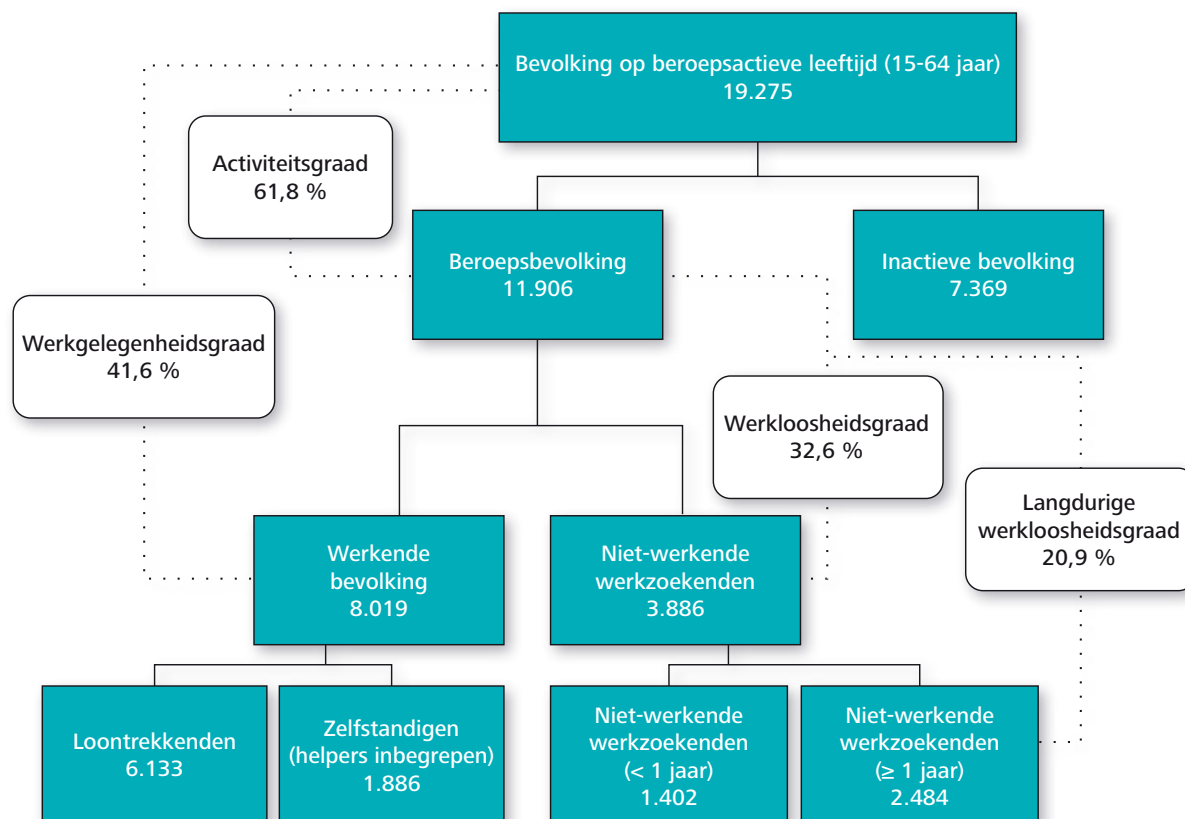
5. ARBEIDSMARKT

5.1. SOCIO-ECONOMISCHE POSITIE VAN DE BEVOLKING

In 2013 is 62 % van de 19 275 personen op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar) actief op de arbeidsmarkt in Sint-Joost-ten-Node. Slechts twee derde van hen heeft een baan (werkenden) terwijl een derde bij Actiris is ingeschreven als “niet-werkende werkzoekende” (NWWZ). Onder deze werklozen is bijna twee derde ten minste sinds één jaar werkloos ⁵⁻¹ ¹¹.

11 In dit hoofdstuk worden de beroepsbevolking en de werkende bevolking onderschat omdat de personen die in de Europese en internationale instellingen werken, zeelui bij de koopvaardij, huishoudelijk personeel en zwartwerkers niet in rekening worden gebracht.

5-1 Structuur en kernindicatoren van de bevolking op beroepsactieve leeftijd, Sint-Joost-ten-Node, jaargemiddelde 2013

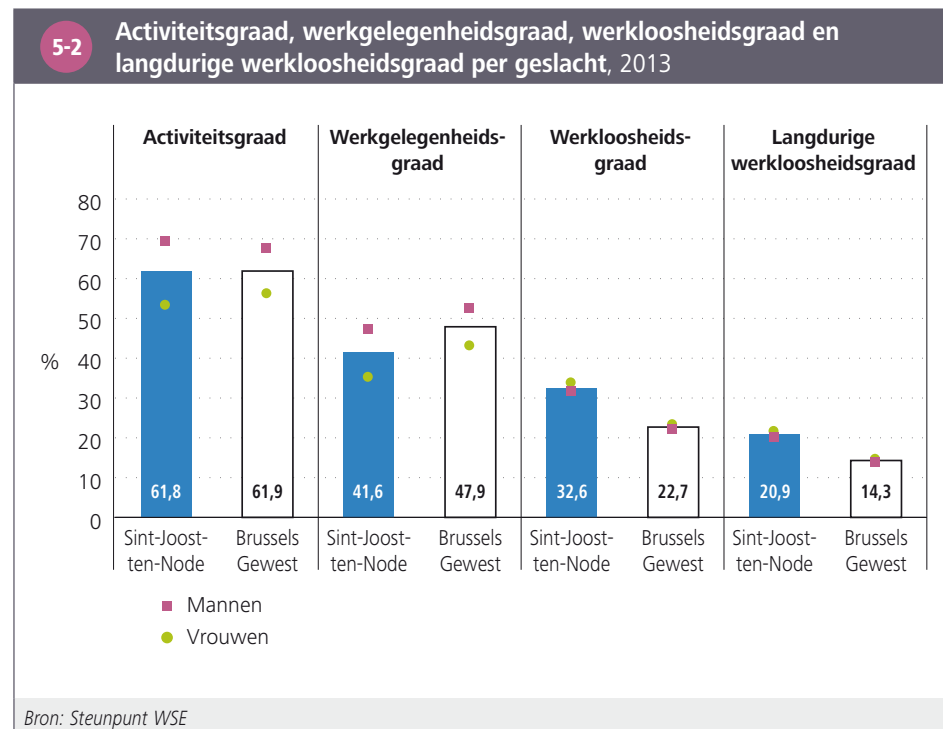
Bronnen: Steunpunt WSE, ACTIRIS

5.2. ACTIVITEITS-, WERKGELEGENHEIDS- EN WERKLOOSHEIDSGRAAD

Vergeleken met het Brussels Gewest is de **activiteitsgraad** (15-64 jaar) in Sint-Joost-ten-Node hoger voor mannen en lager voor vrouwen. Het blijkt bijzonder moeilijk te zijn om werk te vinden voor de beroepsbevolking in Sint-Joost-ten-Node: de **werkloosheidsgraad** (totaal en van lange duur¹²) is veel hoger in de gemeente dan op het niveau van het Gewest, zowel voor mannen als voor vrouwen. De werkloosheidsgraad in Sint-Joost-ten-Node is inderdaad de hoogste van het Gewest. Tot slot behoort ook de **werkgelegenheidsgraad** tot de laagste van het Gewest.

Voor alle indicatoren (in het bijzonder de activiteitsgraad en de werkgelegenheidsgraad) is de **genderongelijkheid** groter in Sint-Joost-ten-Node dan op het niveau van het Gewest **5-2**.

Hoewel hun **activiteitsgraad** hoger is dan op het niveau van het Gewest, bereikt de **werkloosheidsgraad** bij de **jongeren** (15-24 jaar) in Sint-Joost-ten-Node 44 % in 2013 (tegen 36 % op het niveau van het Gewest). De werkloosheidsgraad is in alle **leeftijdsgroepen** hoger in Sint-Joost-ten-Node dan in het Gewest **5-3**.

5-3 Activiteitsgraad, werkgelegenheidsgraad en werkloosheidsgraad per leeftijdsgroep, 2013

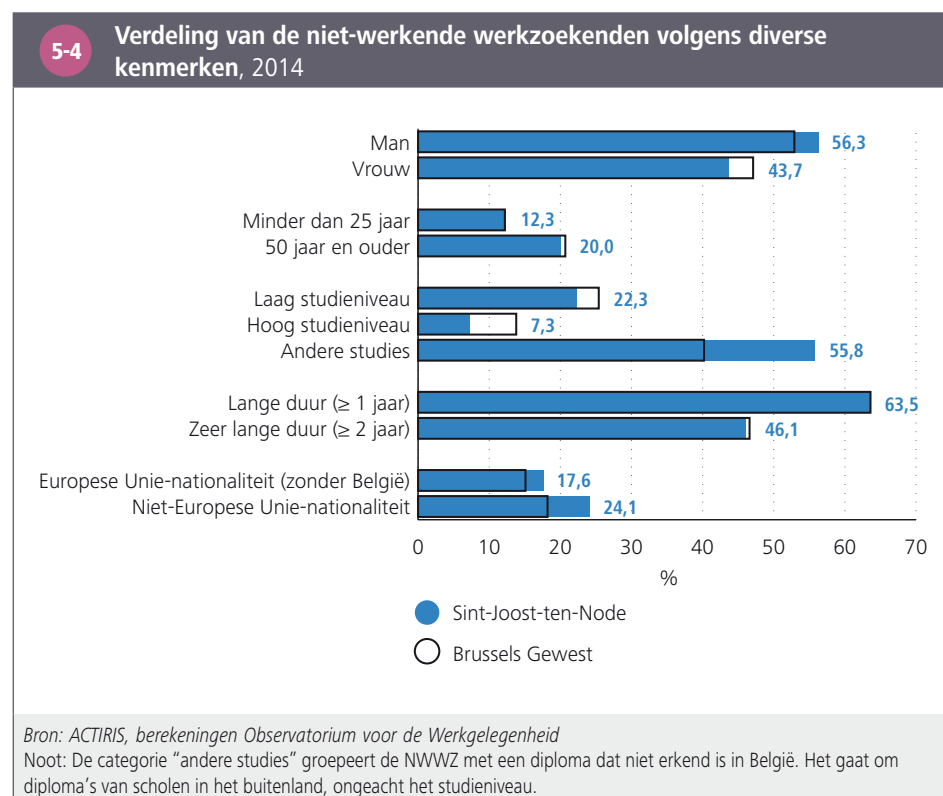
	Activiteitsgraad (%)		Werkgelegenheidsgraad (%)		Werkloosheidsgraad (%)	
	Sint-Joost-ten-Node	Brussels Gewest	Sint-Joost-ten-Node	Brussels Gewest	Sint-Joost-ten-Node	Brussels Gewest
15 tot 24 jaar	32,7	28,7	18,4	18,3	43,8	36,3
25 tot 49 jaar	71,7	73,1	49,7	57,1	30,8	21,9
50 tot 64 jaar	59,1	58,8	39,1	42,1	33,8	20,1
Totaal	61,8	61,9	41,6	47,9	32,6	22,7

Bron: Steunpunt WSE

¹² De langdurige **werkloosheidsgraad** stemt overeen met het aantal personen dat een jaar of meer werkloos is ten opzichte van de **beroepsbevolking**.

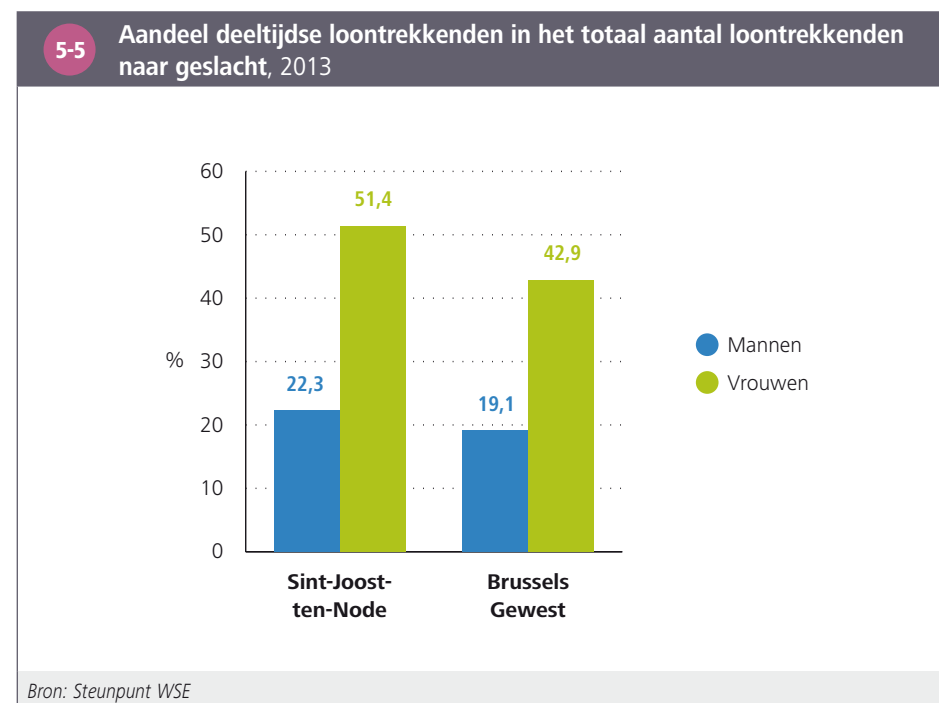
5.3. PROFIEL VAN DE NIET-WERKENDE WERKZOEKENDE

Het profiel van de **niet-werkende werkzoekenden** (NWWZ) is sterk verschillend tussen Sint-Joost-ten-Node en het Gewest, wat deels de hogere werkloosheid in de gemeente kan helpen verklaren. Er is een opmerkelijk verschil op het vlak van het diplomaniveau: in Sint-Joost-ten-Node heeft 56 % van de NWWZ een diploma dat in België niet wordt erkend ("andere studies"), een aandeel dat veel hoger is dan bij de NWWZ op het niveau van het Gewest (waar de personen die in deze situatie verkeren goed zijn voor 40 % van de NWWZ). We kunnen deze vaststelling koppelen aan de grotere aanwezigheid (in verhouding) van personen van buitenlandse nationaliteit, meer bepaald onderdanen van een land dat geen deel uitmaakt van de Europese Unie, onder de NWWZ in Sint-Joost-ten-Node. Tot slot is het aandeel mannen onder de NWWZ in Sint-Joost-ten-Node ook hoger dan onder de NWWZ op het gewestelijke niveau ⁵⁻⁴.

5.4. DEELTIJDSE WERKNEMERS

Zowel Sint-Joost-ten-Node als het Gewest telt duidelijk meer vrouwelijke dan mannelijke **deeltijdse werknemers**. Bovendien blijkt, voor beide geslachten, het aandeel deeltijdse werknemers duidelijk groter in Sint-Joost-ten-Node dan in het Brussels Gewest. Onder de loontrekkende Tennodenaars (mannen en vrouwen) hebben meer dan één man op vijf en meer dan één vrouw op twee deeltijds werk ⁵⁻⁵. We wijzen erop dat de **werkgelegenheidsgraad** bij de vrouwen in Sint-Joost-ten-Node al zeer laag is. De positie van de vrouwen uit Sint-Joost-ten-Node op de arbeidsmarkt blijkt dus volgens deze indicatoren bijzonder ongunstig te zijn.

6. ECONOMISCHE ACTIVITEIT

6.1. BINNENLANDSE WERKGELEGENHEID

Wat betreft de **binnenlandse werkgelegenheid** telt Sint-Joost-ten-Node in 2013 1 927 **zelfstandigen** en 23 176 **loontrekkenden** (ongeacht de gemeente waar ze wonen), wat goed is voor respectievelijk 2 % van de zelfstandigen en 4 % van de loontrekkenden in het Gewest. In verhouding tot haar oppervlakte is het aantal loontrekkenden in de gemeente vrij hoog.

Het aantal arbeidsplaatsen in Sint-Joost-ten-Node wordt overwegend ingenomen door vrouwen (53 %). Bovendien is het aandeel arbeidsplaatsen dat door bedienden wordt ingenomen beduidend hoger in Sint-Joost-ten-Node dan op het niveau van het Gewest (71,5 % tegen 61 % in het Brussels Gewest), in tegenstelling tot het aandeel arbeidsplaatsen voor arbeiders (12 % tegen 20 % op het niveau van het Gewest) en, in mindere mate, voor ambtenaren (17 % tegen 19 % in het Gewest) **6-1**.

6-1 Aantal arbeidsplaatsen naar plaats van tewerkstelling per geslacht en statuut, 31 december 2013		
	Sint-Joost-ten-Node	Brussels Gewest
Aantal arbeidsplaatsen naar plaats van tewerkstelling	23.949	621.821
Verdeling naar geslacht (in % van het totaal)		
Man	46,6	49,8
Vrouw	53,4	50,2
Verdeling naar statuut (in % van het totaal)		
Arbeider	12,3	20,2
Bediende	70,5	60,8
Ambtenaar	17,2	19,1

Bron: RSZ, berekeningen BISA

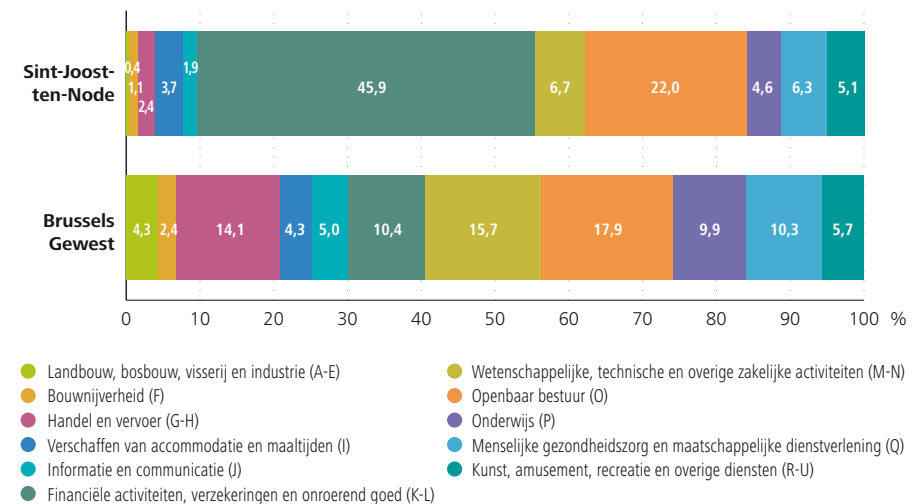
De verdeling van de arbeidsplaatsen per **activiteitstak** op het grondgebied van Sint-Joost-ten-Node is nogal bijzonder: de sector van de financiële, verzekerings- en vastgoedactiviteiten vertegenwoordigt 46 % van de arbeidsplaatsen op het grondgebied van de gemeente, i.e. een gewicht dat viermaal groter is dan op het niveau

van het Gewest. Sint-Joost-ten-Node is na Stad Brussel inderdaad de gemeente met het grootste aantal arbeidsplaatsen in deze activiteitstak. De sector van het openbaar bestuur is de op één na grootste sector wat betreft het aantal arbeidsplaatsen in Sint-Joost-ten-Node, met 22 % van de banen (tegen 18 % op het niveau van het Gewest). Nog steeds in verhouding tot het totale aantal arbeidsplaatsen zijn alle andere sectoren minder vertegenwoordigd in Sint-Joost-ten-Node dan op het niveau van het Gewest. De **binnenlandse werkgelegenheid** in Sint-Joost-ten-Node is dus betrekkelijk weinig gediversifieerd in termen van activiteitstakken **6-2**.

De gemeente omvat immers een deel van de "Noordwijk" (deels in Sint-Joost-ten-Node, Stad Brussel en Schaarbeek), een van de grootste kantoorzones van het Gewest, en telt ook heel wat grote kantoorgebouwen op het Madouplein.

6-2

Verdeling van het aantal arbeidsplaatsen per activiteitssector, 31 december 2013

Bron: RSZ, berekeningen BISA

6.2. ONDERNEMINGEN

De statistieken over het **aantal ondernemingen**, die hier worden vermeld, hebben enerzijds betrekking op de **lokale vestigingseenheden** (exploitatiezetels van ondernemingen met ten minste een werknemer die aangegeven is bij de RSZ) en, anderzijds, op de **btw-plichtige ondernemingen** (enkel de maatschappelijke zetels van ondernemingen tellen mee)¹³.

Op 31 december 2013 telt Sint-Joost-ten-Node 745 **lokale vestigingseenheden** op haar grondgebied (i.e. 2 % van het totaal aantal eenheden in het Brussels Gewest). De verdeling volgens de **grootte** van de vestigingen – op basis van het aantal werknemers – wijst op een ondervertegenwoordiging van de kleine ondernemingen (1 tot 9 werknemers) in tegenstelling tot de ondernemingen met minimum 10 werknemers. Meer bepaald de zeer grote ondernemingen (200 werknemers en meer) zijn duidelijk oververtegenwoordigd in Sint-Joost-ten-Node in vergelijking met hun verhouding op het niveau van het Gewest (3,4 % van de ondernemingen tegen 1,4 % in het Gewest) **6-3**. Met name in de grote kantoortorens in de Noordwijk vinden we in Sint-Joost-ten-Node immers ondernemingen van zowel de privé- als de openbare sector met honderden werknemers.

6-3 Aantal lokale vestigingseenheden volgens grootte, 31 december 2013		
	Sint-Joost-ten-Node	Brussels Gewest
Totale aantal lokale vestigingseenheden	745	34.881
Verdeling naar grootteklasse in aantal werknemers (in % van het totaal)		
1 tot 9 werknemers	73,2	78,2
10 tot 49 werknemers	19,5	16,6
50 tot 199 werknemers	4,0	3,8
200 werknemers en meer	3,4	1,4
Bron: RSZ, gedecentraliseerde gegevens, berekeningen BISA Noot: Locatie volgens de zetel van de lokale vestigingseenheid.		

¹³ Het aantal **btw-plichtige ondernemingen** is bijna altijd hoger dan het aantal **lokale vestigingseenheden** in een gemeente. Dat is te wijten aan het feit dat de statistieken van de ondernemingen die btw-plichtig zijn, ondernemingen vermelden die geen enkele werknemer aangeven bij de RSZ, wat het geval is voor een groot aantal zelfstandigen. Deze ondernemingen zonder werknemers, worden niet in de statistieken over de lokale vestigingseenheden vermeld.

Op 31 december 2014 hebben 1 638 **btw-plichtige ondernemingen** hun maatschappelijke zetel in Sint-Joost-ten-Node (i.e. 2 % van alle btw-plichtige ondernemingen in het Brussels Gewest).

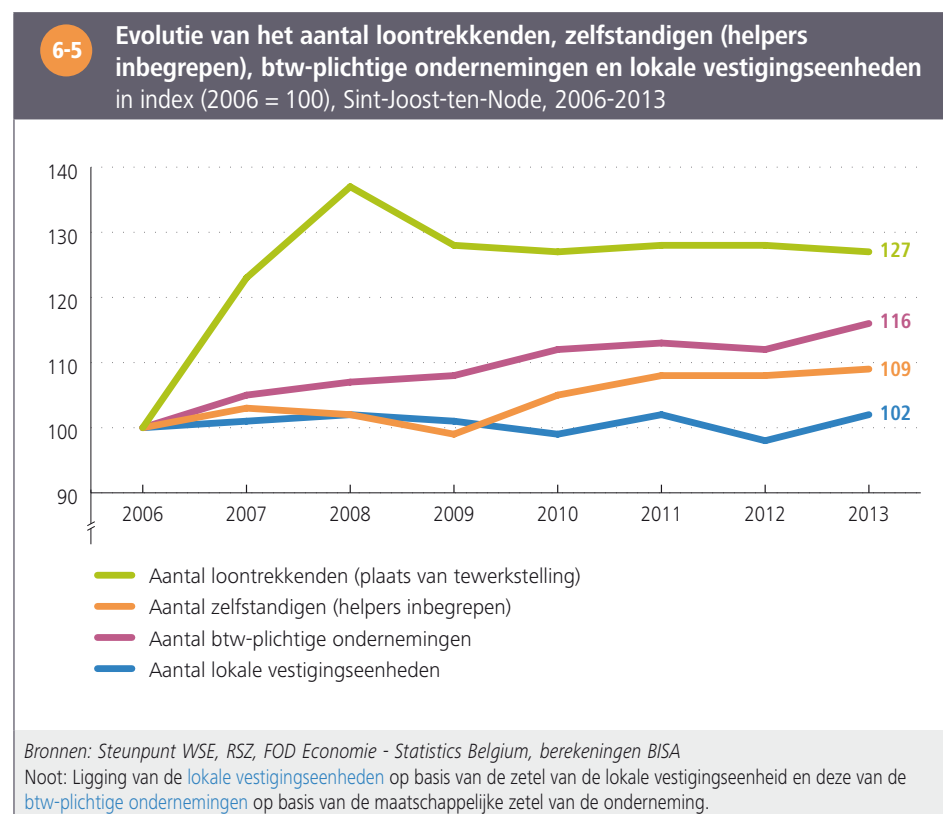
In de periode tussen 2010 en 2014 was de dynamiek inzake de **oprichting** van ondernemingen in Sint-Joost-ten-Node sterker dan op het niveau van het Gewest: gemiddeld werden er in Sint-Joost-ten-Node per 100 ondernemingen 14 nieuwe ondernemingen opgericht, tegen 12 per 100 op het niveau van het Gewest. Ook het aantal **stopzettingen** was in de gemeente groter (gemiddeld 10 stopzettingen per jaar voor 100 ondernemingen, tegen 8 per 100 in het Gewest) **6-4**.

Het aantal **faillissementen** van bedrijven (die slechts een deel van de stopzettingen vertegenwoordigen) was verhoudingsgewijs eveneens groter in Sint-Joost-ten-Node (4,7 ondernemingen op 100) dan op het niveau van het Gewest (2,6 op 100). Sint-Joost-ten-Node is een van de gemeenten in het Gewest met het hoogste percentage faillissementen (enkel voorafgegaan door Stad Brussel). Dit is voornamelijk te wijten aan het grotere gewicht (in termen van aantal ondernemingen) in de sectoren "handel" en "horeca" (sectoren waar het risico van faillissement het grootst is), maar ook aan het feit dat de faillissementspercentages er nog hoger zijn dan op het niveau van het Gewest.

6-4 Demografisch verloop van de ondernemingen		
	Sint-Joost-ten-Node	Brussels Gewest
Aantal btw-plichtige ondernemingen op 31 december 2014	1.638	94.436
Gemiddelde jaarlijkse oprichtingsgraad van btw-plichtige ondernemingen (2010-2014) (%)	14,3	12,0
Gemiddelde jaarlijkse stopzettingsgraad van btw-plichtige ondernemingen (2010-2014) (%)	10,1	8,3
Gemiddelde jaarlijkse faillissementsgraad van ondernemingen (2010-2014) (%)	4,7	2,6
Bron: FOD Economie - Statistics Belgium, berekeningen BISA Noot: Locatie volgens de maatschappelijke zetel van de wettelijke eenheid. De verschillende percentages stemmen overeen met de jaarlijkse gemiddelde percentages voor de periode 2010-2014.		

6.3. EVOLUTIE 2006-2013

Het aantal loontrekkenden in Sint-Joost-ten-Node is voor de periode 2006-2013 gestegen met 27 %. Hun aantal kende een sterke toename in het begin van de periode, maar nam lichtjes af en stagneerde vervolgens tussen 2009 en 2013. Het aantal **lokale vestigingseenheden** stagneerde dan weer gedurende de hele periode in de gemeente. Voorts toont de evolutie van het aantal **btw-plichtige ondernemingen** een stijgende tendens (+16 %). Tot slot is het aantal zelfstandigen (helpers inbegrepen) licht gestegen tijdens de periode (+9 %), maar tegen een tempo dat driemaal minder snel is in vergelijking met het Gewest **6-5**.

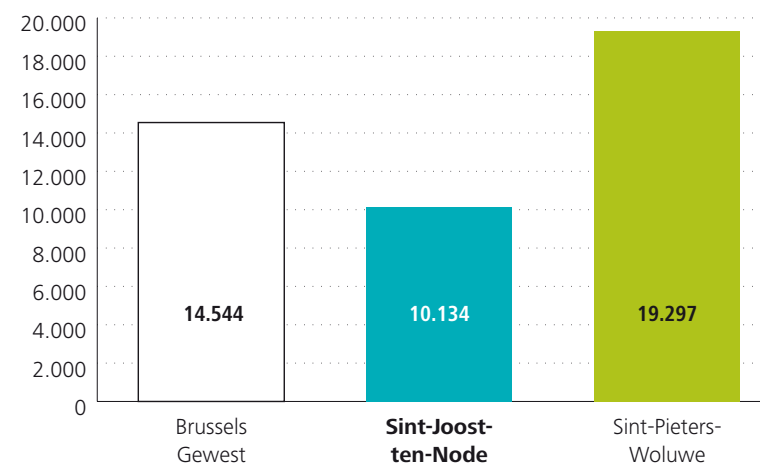
7. INKOMENS

7.1. FISCALE INKOMENS

Op basis van de [fiscale statistieken](#) en rekening gehouden met de samenstelling van de huishoudens bedraagt het [gemiddeld inkomen](#)¹⁴ in Sint-Joost-ten-Node in 2012 10 134 euro, i.e. 30 % lager dan op het niveau van het Gewest. Het gaat om de Brusselse (en tevens Belgische) gemeente met het laagste gemiddeld inkomen (bijna tweemaal lager dan in Sint-Pieters-Woluwe waar het gemiddeld inkomen het hoogst is) **7-1**.

7-1

Gemiddeld inkomen na belastingen per gewijzigde verbruikseenheid in euro, inkomens 2012

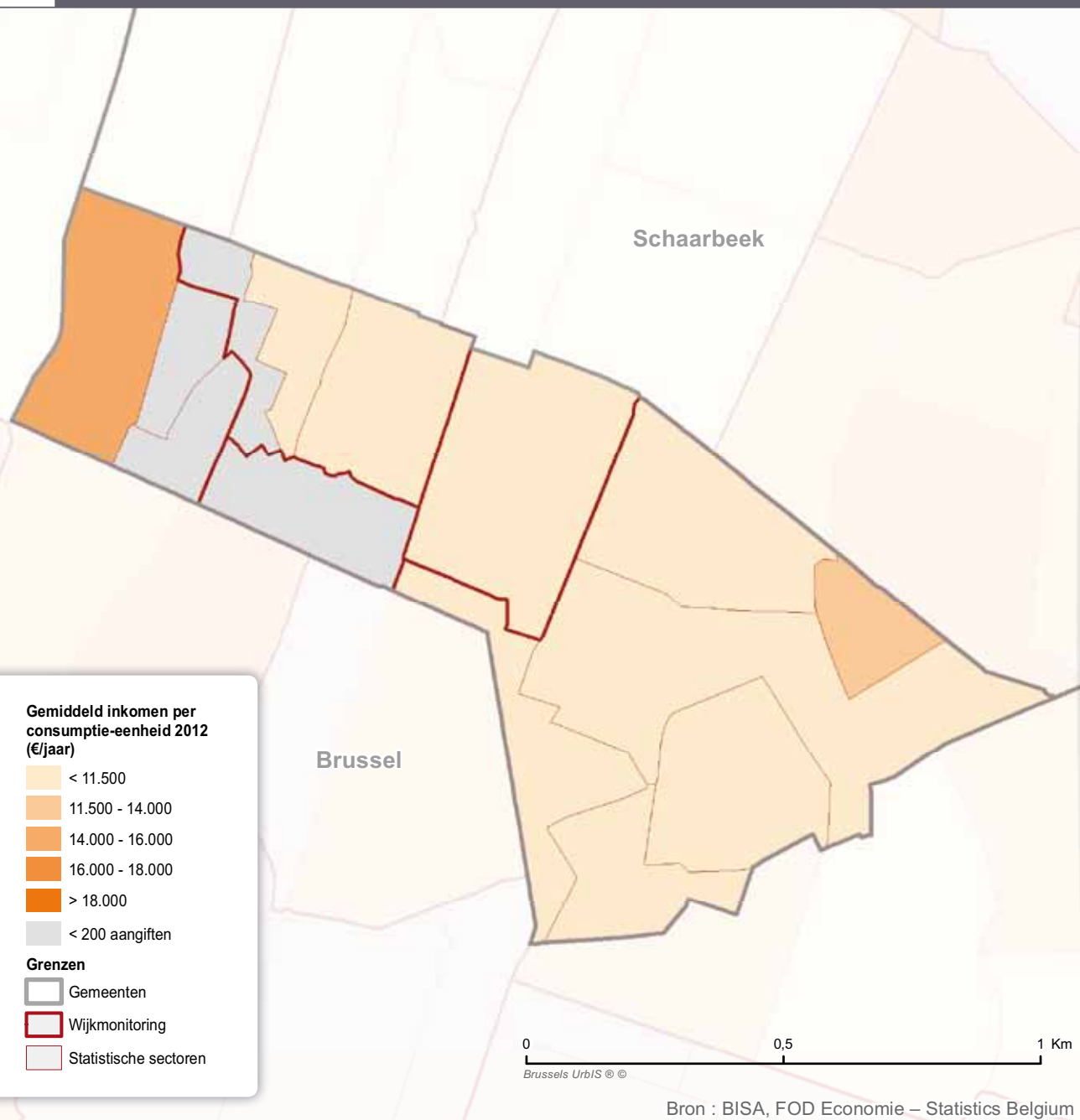

Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium

¹⁴ Het gaat hier over het [gemiddeld inkomen per gewijzigde verbruikseenheid](#) (GVE) na belastingen, zie woordenlijst.

7-2

Gemiddeld inkomen na belastingen per gewijzigde verbruikseenheid per statistische sector in euro, Sint-Joost-ten-Node, inkomens 2012

De gemiddelde **inkomens** schommelen weinig op het (bijzonder kleine) grondgebied van Sint-Joost-ten-Node. Ze zijn zeer laag (lager dan 11 500 euro) in de hele gemeente, met uitzondering van twee **statistische sectoren**: de sector “Steurs” in het oosten van de gemeente, waar het **gemiddeld inkomen** nauwelijks boven het gemeentelijke gemiddelde uitkomt, en de sector “Manhattan” in het westen, waar het gemiddeld inkomen in de buurt komt van het gewestelijke gemiddelde

7-2.

De **inkomensongelijkheid**, gemeten door de **Gini-coëfficiënt**¹⁵, blijkt dus minder hoog te zijn in Sint-Joost-ten-Node dan gemiddeld in de 19 gemeenten

7-3.

7-3

Gini-coëfficiënt, fiscale inkomens 2012

	Sint-Joost-ten-Node	Gemiddelde van de 19 gemeenten
Gini-coëfficiënt - Totaal netto belastbaar inkomen	0,42	0,46
Gini-coëfficiënt - Inkomen na belastingen	0,36	0,39

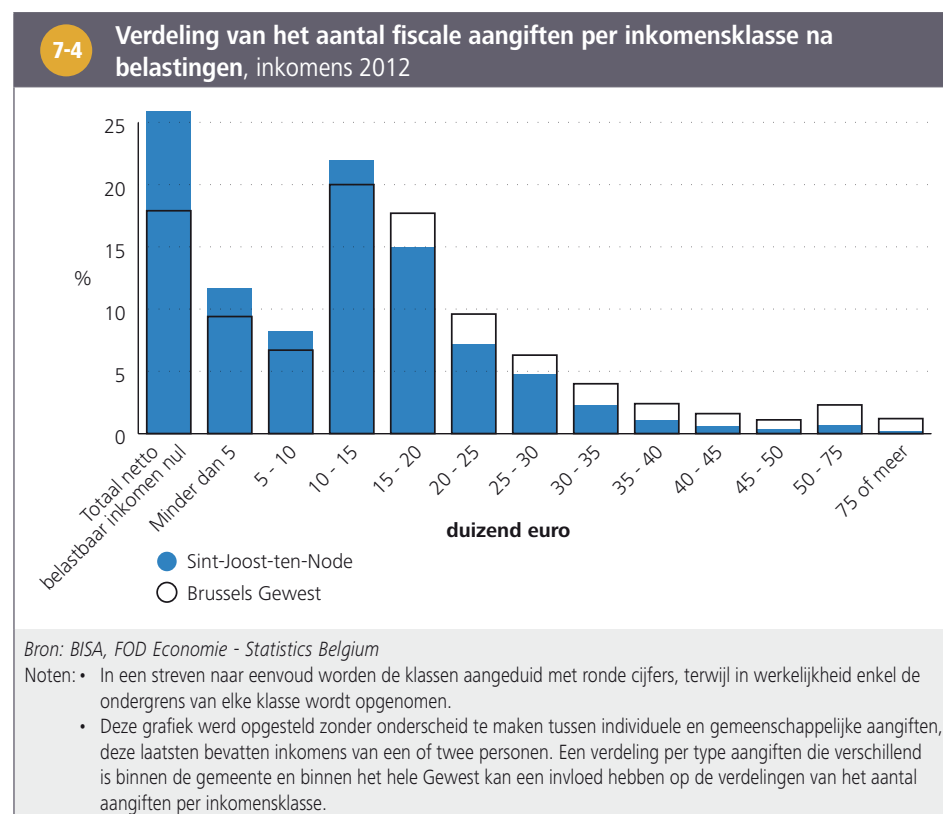
Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium

¹⁵ De hier voorgestelde **Gini-coëfficiënt** wordt berekend op basis van de fiscale statistieken en moet onderscheiden worden van deze berekend door Statistics Belgium op basis van de gegevens van de SILC enquête.

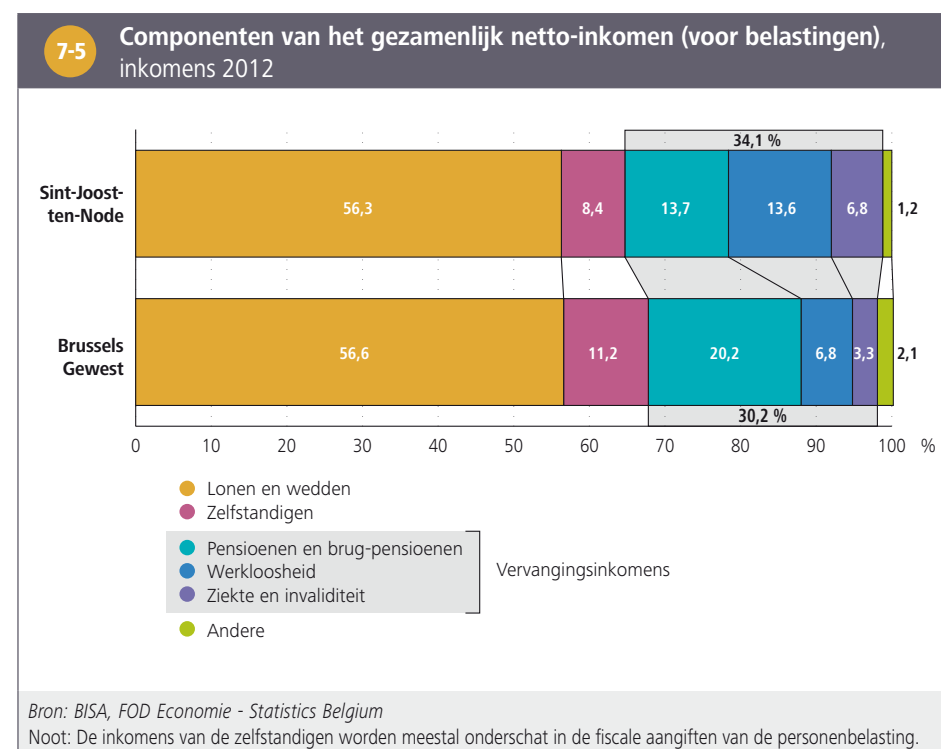
De fiscale **aangiften** van inkomens van minder dan 15 000 euro zijn oververtegenwoordigd in Sint-Joost-ten-Node in verhouding tot hun aandeel op het niveau van het Gewest. Omgekeerd zijn aangiften van inkomens van 15 000 euro en meer duidelijk ondervertegenwoordigd in Sint-Joost-ten-Node. De ondervertegenwoordiging is duidelijker merkbaar in de aangiften van de hoogste inkomens (vanaf 35 000 euro en op steeds uitgesprokener wijze voor de hogere inkomensschijven), waarvan er maar weinig zijn in de gemeente **7-4**.

Het aandeel aangiften met een belastbaar gezamenlijk netto-inkomen gelijk aan nul is in Sint-Joost-ten-Node beduidend hoger dan in het Brussels Gewest. De aangiften waarvan het totaal netto belastbaar inkomen nul is, zijn van personen met vrijgestelde inkomens of die geen enkel inkomen aangeven aan de personenbelasting. Het kan gaan om personen die niet-belastbare sociale uitkeringen (zoals het leefloon) ontvangen, internationale ambtenaren, bepaalde studenten, bepaalde zelfstandigen of personen die inderdaad geen enkel inkomen ontvangen.

Deze categorieën van belastingplichtigen kunnen in bepaalde gevallen ook in de heel lage inkomensklassen staan (lager dan 10 000 euro), die ook al oververtegenwoordigd zijn in Sint-Joost-ten-Node. Deze inkomensklassen moeten met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd, gezien de vertekeningen die inherent zijn aan [fiscale statistiek](#)¹⁶.

De analyse van de **bron** van deze fiscale inkomens (vóór belastingen) in 2012 toont dat het aandeel van de fiscale inkomens van de gemeente uit werkloosheidsuitkeringen alsook ziekte- en invaliditeitsuitkeringen tweemaal hoger is in Sint-Joost-ten-Node dan op het niveau van het Gewest. Omgekeerd vertegenwoordigen inkomens uit zelfstandige arbeid en pensioenen kleinere aandelen van het totale inkomen in vergelijking met de gewestelijke situatie **7-5**.

16 Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (2016), *Fiscale statistiek van de inkomens, een geschikte gegevensbron om de levensstandaard van de Brusselaars te meten?* Focus nr. 14, februari 2016.

7.2. PERSONEN DIE LEVEN VAN EEN MINIMUM- OF VERVANGINGSINKOMEN

Het aantal personen dat recht heeft op een vervangingsinkomen (werkloosheidsuitkering of invaliditeitsuitkering) of op een bijstandsuitkering is een indicator van het aantal personen dat met een **beperkt inkomen** moet leven, vaak onder de [armoederisicogrens](#)¹⁷.

Algemeen is het aandeel van de bevolking dat leeft met een werkloosheidsuitkering, een invaliditeitsvergoeding of een bijstandsuitkering in Sint-Joost-ten-Node hoger dan op het niveau van het Brussels Gewest, ongeacht de leeftijdsgroep. Onder de inwoners van Sint-Joost-ten-Node op beroepsactieve leeftijd (18-64 jaar) leeft 8,5 % met een [leefloon](#) of een [equivalent leefloon](#), 15 % met een werkloosheids- of inschakelingsuitkering, 5 % met een invaliditeitsvergoeding en 2 % met een tegemoetkoming voor personen met een handicap.

Bij de jongeren (18-24 jaar) leeft één inwoner op zeven met een [leefloon](#) of een [equivalent leefloon](#) (tegen een op tien in het Brussels Gewest). Bovendien heeft 9 % van de jongeren in Sint-Joost-ten-Node recht op een werkloosheids- of inschakelingsuitkering.

Bij de senioren (65 jaar en ouder) blijkt het aandeel van de bevolking met een laag inkomen uitzonderlijk hoog te zijn: een kwart van de bevolking van deze leeftijd geniet de inkomensgarantie voor ouderen (IGO), waarvan het bedrag voor alleenwonenden in de buurt komt van de [armoederisicogrens](#) en voor samenwonenden lager is dan die drempel. Het aandeel bejaarden dat leeft met de IGO is in Sint-Joost-ten-Node het hoogste van het Gewest. Bovendien ontvangt 9,5 % van de senioren een tegemoetkoming voor personen met een handicap in de gemeente (tegen 6,5 % op het niveau van het Gewest) **7-6**.

7-6

Aantal en aandeel personen dat een beroep doet op een werkloosheidsuitkering, invaliditeitsuitkering of bijstandsuitkering, per leeftijdsklasse, 1 januari 2014

	Sint-Joost-ten-Node		Brussels Gewest
	Aantal	%	%
Bevolking van 18 tot 24 jaar	2.793	100,0	100,0
Leefloon of equivalent leefloon van het OCMW	424	15,2	10,6
Werkloosheidsuitkering ¹	251	9,0	6,9
Bevolking van 18 tot 64 jaar	18.460	100,0	100,0
Leefloon of equivalent leefloon van het OCMW	1.569	8,5	4,9
Werkloosheidsuitkering ¹	2.838	15,4	12,9
Invaliditeitsuitkeringen ²	882	4,8	3,9
Uitkering voor personen met een handicap ²	388	2,1	1,9
Bevolking van 65 jaar en meer	2.086	100,0	100,0
Inkomensgarantie voor ouderen	536	25,7	10,7
Uitkering voor personen met een handicap ²	199	9,5	6,5

Bronnen: POD Maatschappelijke Integratie, RVA, RIZIV, FOD Sociale Zekerheid, RVP, FOD Economie - Statistics Belgium, berekeningen BISA en Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad

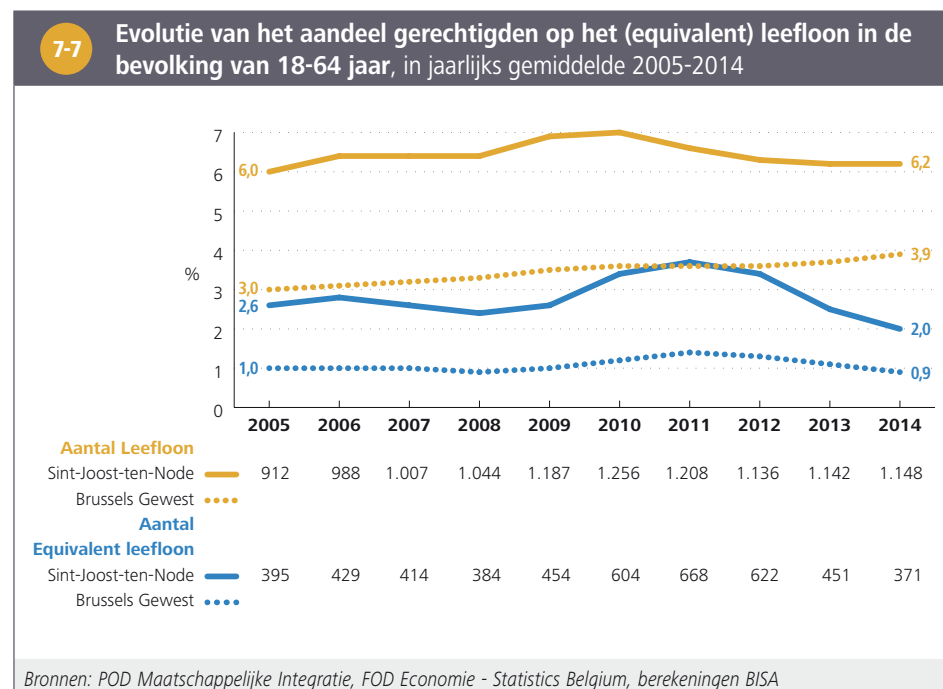
Noten: [1] Het gaat om het aantal betalingen van uitkeringen.
[2] Gegevens op 31 december 2013

¹⁷ Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2015). *Welzijnsbarometer 2015*. Brussel: Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie.

Figuur 7-7 geeft aan dat de aandelen gerechtigden op het **leefloon** en het **equivalent van een leefloon** in de bevolking (18-64 jaar) in 2005 al heel wat groter waren in Sint-Joost-ten-Node dan op het niveau van het Gewest.

Het aandeel gerechtigden op het **leefloon** stagneerde tijdens deze periode in de gemeente (rond 6 %), terwijl het een stijgende tendens laat zien op het niveau van het Gewest (tot bijna 4 % in 2015).

De evolutie van het aandeel gerechtigden op het **equivalent leefloon** in Sint-Joost-ten-Node volgt de gewestelijke tendens, maar met grotere schommelingen. Tussen 2012 en 2014 wordt een sterke afname van het aantal gerechtigden op het leefloon waargenomen, zowel in het Gewest als – op nog duidelijker wijze – in Sint-Joost-ten-Node, en dit vertegenwoordigt een breuk met de stijgende tendens gedurende de voorgaande jaren. Deze tendens wordt grotendeels verklaard door bepaalde federale maatregelen inzake asiel- en migratiebeleid, die tijdens deze periode hebben geleid tot een daling van het aantal asielzoekers en de vreemdelingen die niet in het bevolkingsregister ingeschreven zijn en die aanspraak kunnen maken op financiële hulp.

7.3. RECHTHEBBENDEN OP DE VERHOOGDE TEGEMOETKOMING (RVV)

Het aantal **rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming** (RVV) voor de verzekering voor geneeskundige verzorging kan worden gebruikt als een indicator voor het aantal personen dat in moeilijke financiële omstandigheden leeft.

In januari 2015 hebben 10 250 personen recht op een verhoogde tegemoetkoming in Sint-Joost-ten-Node als rechthebbende of persoon ten laste, i.e. 37,5 % van de inwoners (tegen 26 % op het gewestelijke niveau). De percentages begunstigten liggen een stuk boven de overeenstemmende percentages voor het Brussels Gewest, ongeacht de leeftijdsklasse. Voor de ouderen (65 jaar en ouder) is het verschil nog duidelijker: meer dan de helft heeft het RVV-statuuut in Sint-Joost-ten-Node (tegen iets minder dan een derde op het gewestelijke niveau), wat opnieuw getuigt van de ongunstige financiële situatie van heel wat ouderen in Sint-Joost-ten-Node. Het aandeel senioren dat in moeilijke financiële omstandigheden leeft, blijkt dus bijzonder groot te zijn in de gemeente 7-8.

7-8 Aantal en aandeel rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming van de verzekering voor geneeskundige verzorging (RVV), per leeftijdsklasse en per geslacht, januari 2015

Leeftijdsklasse	Sint-Joost-ten-Node			Brussels Gewest		
	Aantal rechthebbenden ¹			Percentage rechthebbenden ¹ in de bevolking		
	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal
Minder dan 18 jaar	1.627	1.504	3.131	46,5	45,8	46,1
18 - 24 jaar	492	553	1.045	35,8	38,5	37,2
25 - 64 jaar	2.345	2.577	4.922	28,2	35,2	31,4
65 jaar en meer	476	676	1.152	52,3	57,7	55,4
Totaal	4.940	5.310	10.250	35,0	40,1	37,5

Bronnen: KSZ-Datawarehouse Arbeidsmarkt en sociale bescherming, BISA, FOD Economie - Statistics Belgium, berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad
Noot: [1] Gerechtigden en personen ten laste.

8. GEMEENTELIJKE FINANCIËN

8.1. KERNINDICATOREN VOOR DE GEMEENTELIJKE FINANCIËN

De gewone **begroting** verwijst naar het geheel van ontvangsten en uitgaven die een regelmatig en gebruikelijk karakter hebben. De ontvangsten en uitgaven betreffende investeringen behoren dan weer tot de buitengewone begroting. In 2008 en 2009 boekte de gemeente Sint-Joost-ten-Node een positief gewoon resultaat, maar er was een tekort tussen 2010 en 2013. Het gecumuleerd resultaat bleef echter positief (en dat is al vele jaren zo).

Voor de rekeningen 2008-2013 waren de gewone ontvangsten en uitgaven **per inwoner** in Sint-Joost-ten-Node gemiddeld hoger dan de overeenstemmende ontvangsten en uitgaven voor de 19 Brusselse gemeenten samen, en hetzelfde geldt voor de investeringsuitgaven per inwoner. Bovendien is de schuld per inwoner in Sint-Joost-ten-Node hoger dan in de 19 Brusselse gemeenten samen **8-1**. De schuld bij het Brussels Gewestelijk Herfinancieringsfonds van de Gemeentelijke Thesaurieën (BGHGT) vertegenwoordigt een verwaarloosbaar deel van de totale schuld van de gemeente (in 2013 nauwelijks 2 % van de totale schuld van Sint-Joost-ten-Node, tegen 15 % voor de 19 Brusselse gemeenten) samen.

8-1 Kernindicatoren van de gemeentelijke financiën, gemiddelde van de rekeningen 2008-2013

	Sint-Joost-ten-Node	19 Brusselse gemeenten
Gewone ontvangsten in euro per inwoner	2.383	1.681
Gewone uitgaven in euro per inwoner	2.415	1.696
Schuld ¹ in euro per inwoner	2.121	1.333
Investeringsuitgaven in euro per inwoner	369	248

Bronnen: GOB - Brussel Plaatselijke Besturen, FOD Economie - Statistics Belgium, berekeningen BISA

Noot: [1] Schulden bij het Brussels Gewestelijk Herfinancieringsfonds van de Gemeentelijke Thesaurieën inbegrepen.

De **liquiditeitsratio** geeft het vermogen weer van de gemeente om haar financiële verbintenissen op korte termijn na te leven. In Sint-Joost-ten-Node is deze coëfficiënt in 2013 hoger dan één (3,08), wat wil zeggen dat de gemeente haar schulden op korte termijn (op ten hoogste een jaar) kan terugbetalen en tegelijk in een vrij comfortabele situatie te blijven.

Bovendien geeft de **graad van financiële autonomie** van de gemeente aan dat 63 % van haar inkomsten afkomstig is van eigen kapitaal, wat een gelijkwaardige situatie vertegenwoordigt met het gemiddelde van deze indicator voor de 19 gemeenten (62 %).

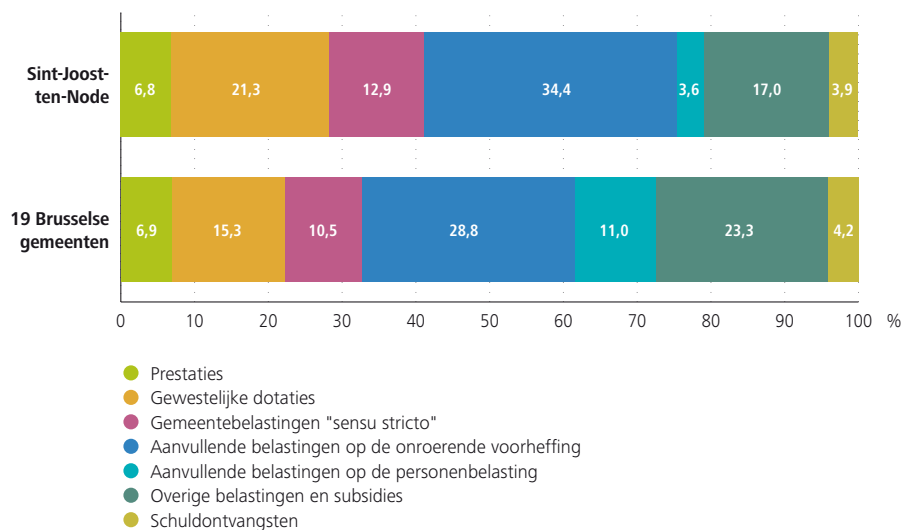
8.2. STRUCTUUR VAN DE BELANGRIJKSTE GEWONE ONTVANGSTEN EN UITGAVEN

De aanvullende belastingen op de **onroerende voorheffing** zijn de belangrijkste bron van ontvangsten in Sint-Joost-ten-Node; ze vertegenwoordigen meer dan een derde van de totale ontvangsten van de gemeente, als gemiddelde van de rekeningen 2008-2013 (een groter aandeel dan dat van de 19 gemeenten samen) **8-2**. Na Stad Brussel is Sint-Joost-ten-Node de gemeente waar het rendement van de onroerende voorheffing het hoogst is, dankzij een aanzienlijke belastbare basis als gevolg van de aanwezigheid van een groot aantal kantoren op het grondgebied van de gemeente.

Als gevolg van de ongunstige sociaaleconomische situatie van de meeste inwoners van de gemeente is het aandeel van de ontvangsten uit de aanvullende belastingen op de **personenbelasting** in Sint-Joost-ten-Node bijzonder laag (driemaal minder dan voor de 19 Brusselse gemeenten samen). De opbrengst van de personenbelasting per inwoner is in Sint-Joost-ten-Node het laagst van alle Brusselse gemeenten.

De tweede bron van ontvangsten van de gemeente Sint-Joost-ten-Node is afkomstig van de gewestdotaties. Ze zijn goed voor een vijfde van de gemeentelijke ontvangsten (een hoger aandeel dan voor de 19 Brusselse gemeenten samen) **8-2**. De dotaties worden onder de gemeenten verdeeld volgens criteria zoals aantal inwoners, leerlingen, werklozen, begunstigen van een leefloon alsook het rendement van de onroerende voorheffing en van de personenbelasting (compenserende rol)¹⁸.

8-2 Verdeling van de gewone ontvangsten (zonder het gesubsidieerd onderwijs), gemiddelde van de rekeningen 2008-2013

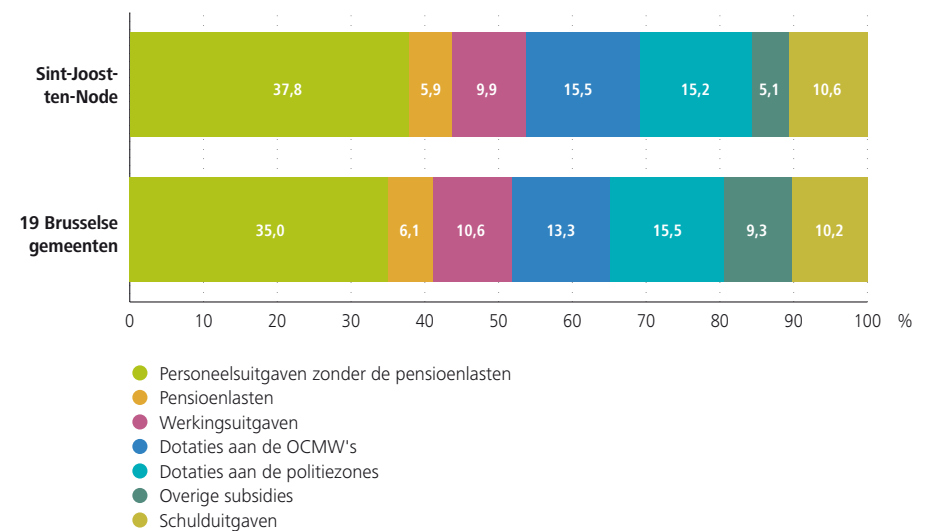

Bron: GOB - Brussel Plaatselijke Besturen, berekeningen BISA

Noten: • De ontvangsten uit prestaties zijn die waarvoor de gemeente als tegenprestatie iets levert (bijvoorbeeld huurinkomsten voor een gebouw).
• De schuldontvangsten omvatten hoofdzakelijk de dividenden die de gemeenten krijgen van de intercommunales en daarnaast de kredietinteressen.

Zoals in de andere gemeenten, zijn de grootste **uitgaven** van de gemeente Sint-Joost-ten-Node de personeelskosten: voor de periode 2008-2013 ging gemiddeld 44 % van de uitgaven naar de personeelskosten van de gemeentelijke overheid in Sint-Joost-ten-Node (incl. pensioenlasten), tegen 41 % voor de 19 gemeenten samen **8-3**. De uitgaven in verband met de dotatie aan het OCMW zijn in Sint-Joost-ten-Node verhoudingsgewijs ook hoger dan in de 19 gemeenten samen, in tegenstelling tot de "overige subsidies".

8-3 Verdeling van de gewone uitgaven (zonder het gesubsidieerd onderwijs), gemiddelde van de rekeningen 2008-2013

Bron: GOB - Brussel Plaatselijke Besturen, berekeningen BISA

18 Gewestelijke Overheidsdienst Brussel (2015), *Verslag over de financiële toestand van de Brusselse gemeenten 2008-2014*. Brussel Plaatselijke Besturen.

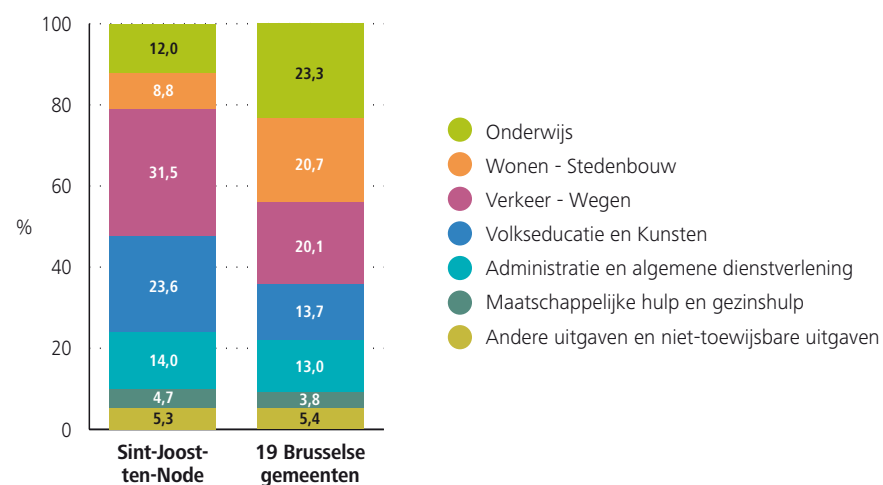
8.3. INVESTERINGEN

De **investeringsuitgaven** schommelen sterk van jaar tot jaar. In de periode 2008-2013 stellen we wel vast dat gemiddeld bijna een derde van de gemeentelijke investeringen in Sint-Joost-ten-Node betrekking had op het domein “verkeer en wegen” (een hoger aandeel dan voor de 19 gemeenten samen). Ook het domein “volkseducatie en kunsten” was het voorwerp van aanzienlijke investeringen (bijna een kwart van de totale investeringen van de gemeente). Omgekeerd ging een kleiner deel van de investeringsuitgaven in Sint-Joost-ten-Node naar de domeinen “onderwijs” en vooral “wonen en stedenbouw” in vergelijking met de 19 gemeenten samen in deze periode

8-4.

8-4

Verdeling van de investeringsuitgaven per functie, gemiddelde van de rekeningen 2008-2013

Bron: GOB - Brussel Plaatselijke Besturen, berekeningen BISA

9. HUISVESTING

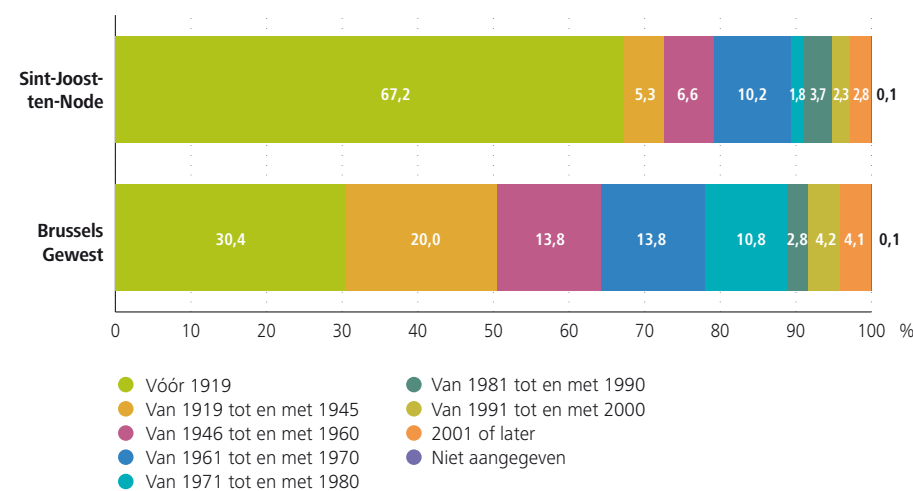
Op 1 januari 2014 worden er in Sint-Joost-ten-Node 3 557 gebouwen en 9 638 woningen geteld, waarvan 805 sociale woningen.

9.1. KENMERKEN VAN HET WONINGBESTAND

Als gemeente van de [eerste kroon](#) heeft Sint-Joost-ten-Node een overwegend oude bebouwing. Op basis van de gegevens van de Census 2011 over de [conventionele woningen](#) vertegenwoordigen de zeer oude woningen – gebouwd vóór 1919 – meer dan twee derde van de woningen in de gemeente, wat een zeer hoog aandeel is in vergelijking met de meeste andere gemeenten. Dit aandeel is in Sint-Joost-ten-Node inderdaad meer dan tweemaal hoger dan op het niveau van het Gewest [9-1](#).

9-1

Aantal bewoonde conventionele woningen naar bouwperiode in % van het totaal, 1 januari 2011

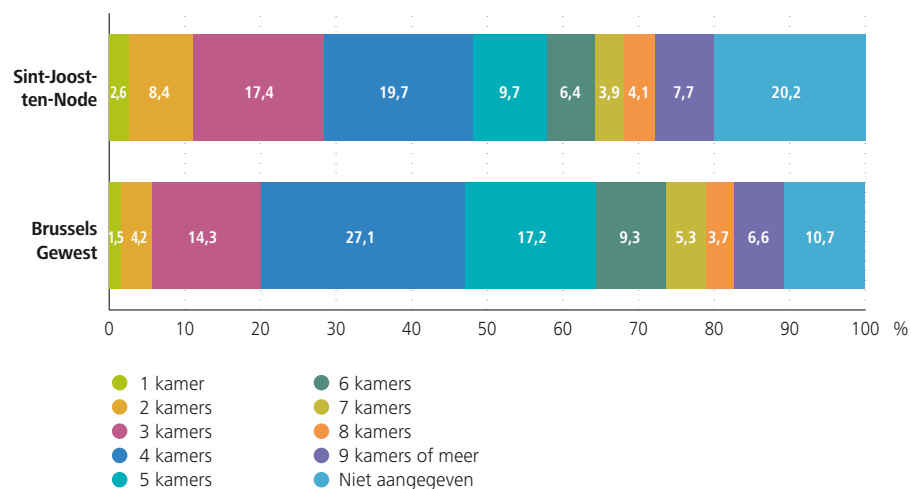

Bron: FOD Economie - Statistics Belgium (Census 2011)

Noot: Het bouwjaar is het jaar van beëindiging van de opbouw van het gebouw waarin de woning zich bevindt. Het gaat dus niet om de laatste renovatie.

Op basis van het **aantal kamers** zijn de kleine woningen oververtegenwoordigd in Sint-Joost-ten-Node in vergelijking met de situatie in het Gewest: 28 % van de woningen heeft 1 tot 3 kamers (tegen 20 % voor het Gewest). Ook de zeer grote woningen (8 kamers en meer) zijn – zij het in mindere mate – oververtegenwoordigd in de gemeente (12 % van de woningen tegen 10 % voor het Gewest). Anderzijds zijn woningen met 4 tot 7 kamers dan weer ondervertegenwoordigd: ze zijn goed voor 40 % van het aantal woningen in Sint-Joost-ten-Node, tegen 59 % voor het Gewest. Het aandeel woningen waarvoor het aantal kamers “niet opgegeven” is, is bijzonder hoog in Sint-Joost-ten-Node (een vijfde van de woningen, i.e. tweemaal zoveel als op het niveau van het Gewest). De cijfers van figuur 9-2 dienen dan ook met de nodige voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd.

9-2 Aantal bewoonde conventionele woningen naar aantal kamers in % van het totaal, 1 januari 2011

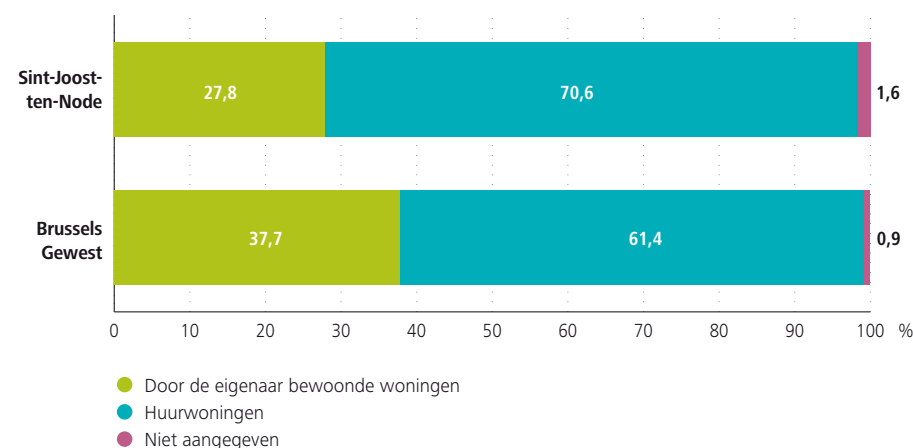

Bron: FOD Economie - Statistics Belgium (Census 2011)

Noot: Een kamer wordt gedefinieerd als een afzonderlijke ruimte in de woning met een oppervlakte van minstens 4 m².

Nog steeds op basis van de gegevens van de Census 2011 blijkt dat het aandeel woningen dat door huurders wordt bewoond in Sint-Joost-ten-Node (71 %) beduidend hoger is dan op het niveau van het Gewest (61 %) **9-3**.

9-3 Aantal bewoonde conventionele woningen naar type eigendom in % van het totaal, 1 januari 2011

Bron: FOD Economie - Statistics Belgium (Census 2011)

9.2. SOCIALE WONINGEN

Op 31 december 2013 telt de gemeente Sint-Joost-ten-Node 805 **sociale woningen** op haar grondgebied (i.e. 12 meer dan in 2005). In verhouding tot het aantal huishoudens ligt het aantal sociale woningen in de buurt van het gewestelijke niveau: men telt er 7 sociale woningen voor 100 huishoudens **9-4**.

Op basis van de gegevens van 2011 bedraagt het aandeel huishoudens dat ingeschreven op de **wachtlijst** voor een sociale woning 13 % in Sint-Joost-ten-Node (een aandeel dat tweemaal hoger is dan op het niveau van het Gewest)¹⁹.

9-4 Aantal en aandeel sociale woningen, 31 december 2013		
	Sint-Joost-ten-Node	Brussels Gewest
Aantal sociale woningen	805	39.393
Aantal sociale woningen voor 100 private huishoudens	6,6	7,3
<i>Bronnen: BGHM, FOD Economie - Statistics Belgium, berekeningen BISA</i>		

9.3. HUURPRIJS EN VASTGOEDPRIJZEN

Algemeen – gemiddeld en rekening gehouden met de verschillende kenmerken van de woningen en het levenskader – zijn de **huur- en vastgoedprijzen** in Sint-Joost-ten-Node lager in vergelijking met de situatie op het niveau van het Gewest. Het verschil is echter duidelijker voor de verkoopprijzen dan voor de huurprijzen. In 2013 bedraagt de gemiddelde maandelijkse huurprijs voor een woning met twee slaapkamers 699 euro, tegen 732 euro in het Brussels Gewest. De gemiddelde verkoopprijs van appartementen, flats en studio's bedraagt 160 100 euro, tegen 224 800 euro voor het Gewest **9-5**.

9-5 Huurprijs en vastgoedprijzen		
	Sint-Joost-ten-Node	Brussels Gewest
Gemiddelde maandelijkse huurprijs van een woning met 2 slaapkamers in 2013 (euro)	699	732
Gemiddelde verkoopprijs van gewone woonhuizen in 2014 (duizenden euro)	248,4	365,2
Gemiddelde verkoopprijs van appartementen, flats en studio's in 2014 (duizenden euro)	160,1	224,8
<i>Bronnen: Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie, FOD Economie - Statistics Belgium, BGHM</i>		

¹⁹ Zie Wijkmonitoring: www.wijkmonitoring.brussels

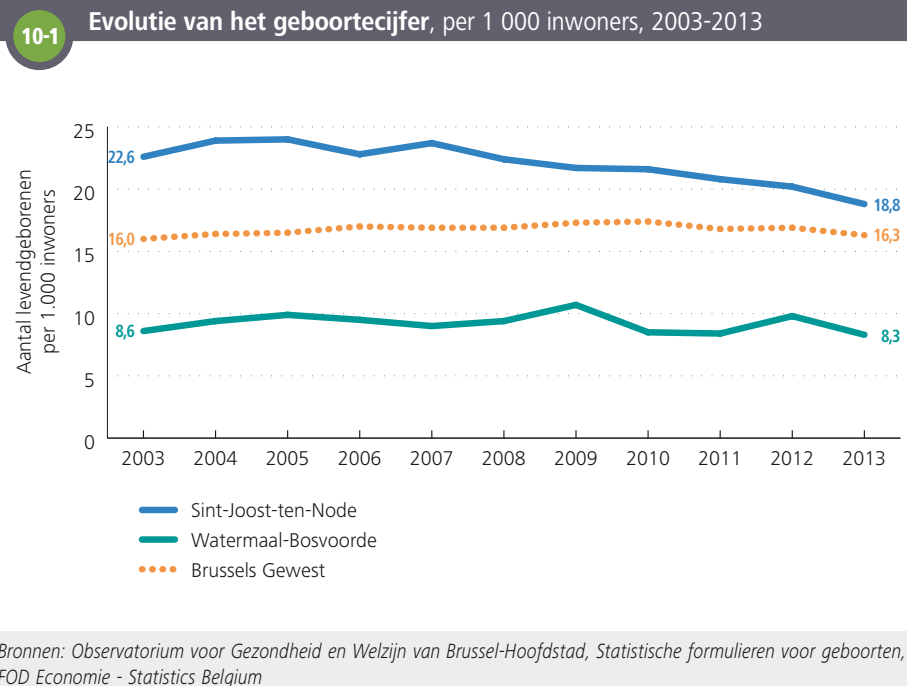
10. GEZONDHEID

10.1. GEZONDHEID VAN DE PASGEBORENEN

Geboortecijfer

In 2013 waren er in Sint-Joost-ten-Node 515 **levendgeborenen** volgens de [Statistische geboorteformulieren](#), i.e. 42 levendgeborenen meer dan volgens de [officiële bevolkingsgegevens](#). Dit verschil is te wijten aan de geboorten bij ouders-asielzoekers die ingeschreven zijn in het wachtregister, maar ook van ouders in een onregelmatige verblijfssituatie of met een specifiek statuut (zoals diplomatiek personeel), die niet opgenomen zijn in de officiële bevolkingscijfers²⁰.

Terwijl het aantal geboorten in 2003 en 2013 in Sint-Joost-ten-Node vergelijkbaar is, daalde het [geboortecijfer](#) tijdens deze periode beetje bij beetje in een context van bevolkingsgroei **10-1**. Het blijft niettemin het hoogste van alle Brusselse gemeenten. Terwijl het [totale vruchtbaarheidscijfer](#) in Sint-Joost-ten-Node in de buurt ligt van deze voor het Gewest (2,0 tegen 1,9 in 2014²¹) kan het hogere geboortecijfer in Sint-Joost-ten-Node in vergelijking met het Gewest worden verklaard door een groter aandeel vrouwen op vruchtbare leeftijd in de gemeentelijke bevolking.

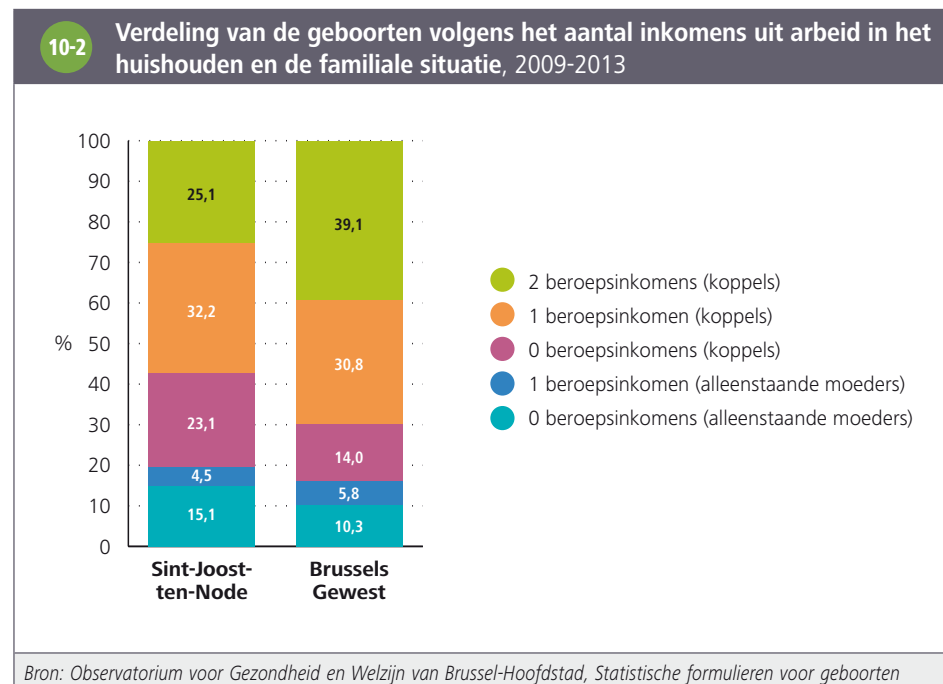

²⁰ Anderzijds omvat de [officiële bevolking](#), in tegenstelling tot de [Statistische geboorteformulieren](#), wel de geboorten van Belgische inwoners die in het buitenland worden geboren. Voor meer informatie over dit thema zie Hercot et al., 2015; Perinatale gezondheidsindicatoren van Brussel 2000-2012. Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad.

²¹ Bron: BISA, FOD Economie – Statistics Belgium.

Sociodemografische kenmerken van de geboorten en de moeders

Gelet op de vaak ongunstige sociaaleconomische situatie van heel wat gezinnen in de gemeente, is het percentage kinderen dat wordt geboren in een huishouden zonder beroepsinkomen in Sint-Joost-ten-Node groter (38 %) dan op het niveau van het Gewest (24 %). Bovendien wordt 37 % van de kinderen geboren in een huishouden met slechts één inkomen (een vergelijkbaar aandeel met het Gewest). Het aandeel kinderen dat wordt geboren in een eenoudergezin (alleenstaande moeder) is in Sint-Joost-ten-Node groter dan op het niveau van het Gewest (20 % tegen 16 % in het Gewest) **10-2**.

In Sint-Joost-ten-Node heeft 59 % van de vrouwen die tussen 2009 en 2013 zijn bevallen niet de Belgische **nationaliteit** (tegen 50 % voor het Brussels Gewest) en is 85 % niet geboren met de Belgische nationaliteit (tegen 74 % voor het Gewest).

Van de vrouwen die in 2013 zijn bevallen, zijn de meest vertegenwoordigde nationaliteiten respectievelijk de Belgische (40 % van de vrouwen), de Marokkaanse (9 %), de Roemeense (8 %), de Turkse (5 %) en de Bulgaarse (4 %). Tussen 2003 en 2013 zijn de aandelen van de moeders van Roemeense en Bulgaarse nationaliteit het sterkst gestegen (daar ze in 2003 nagenoeg gelijk waren aan nul).

Gezondheid van de borelingen en de moeders

Onder de vrouwen die tussen 2009 en 2013 zijn bevallen, zijn de zeer **jonge moeders** verhoudingsgewijs meer vertegenwoordigd in Sint-Joost-ten-Node (4 %) dan op het gewestelijke niveau (2 %). Dit valt te verklaren door, enerzijds, een hogere **vruchtbaarheidsgraad** van de 15- tot 19-jarigen (2,8 % in Sint-Joost-ten-Node tegen 1,4 % voor het Gewest) en, anderzijds, door een groter aandeel vrouwen in deze leeftijdscategorie in de gemeente. **Oudere moeders** daarentegen zijn verhoudingsgewijs minder vertegenwoordigd (4 % tegen 5 % voor het Gewest) als gevolg van een lager aandeel vrouwen tussen 40 en 49 jaar in Sint-Joost-ten-Node – de vruchtbaarheidsgraad van de 40- tot 49-jarigen verschilt niet in vergelijking met het Gewest. De verschillen tussen Sint-Joost-ten-Node en het Gewest betreffende de andere indicatoren inzake de gezondheid van moeder en kind die we hierna voorstellen, lijken statistisch niet significant te zijn **10-3**.

10-3 Indicatoren van de gezondheid van moeder en kind, 2009-2013

	Sint-Joost-ten-Node		Brussels Gewest
	Aantal	Per 100 levendgeborenen	Per 100 levendgeborenen
Meerlinggeboorten	107	3,9	3,8
Vroeggeboorte (< 37 weken)	220	8,0	7,3
Laag geboortegewicht in functie van de zwangerschapsduur	296	10,8	9,9
Moeders < 20 jaar	114	4,2	2,2
Moeders ≥ 40 jaar	110	4,1	4,9

Bron: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, Statistische formulieren voor geboorten en overlijden
 Noot: De **statistisch significante verschillen** in vergelijking met het Brussels Gewest zijn in het **vet** weergegeven.

Perinatale, infantiele en foeto-infantiele mortaliteit

In Sint-Joost-ten-Node ligt de **infantiele mortaliteit** significant hoger dan op het niveau van het Gewest. De cijfers voor **perinatale** en **foeto-infantiele mortaliteit** zijn niet significant verschillend van de cijfers voor het Gewest **10-4**.

10.2. ALGEMENE GEZONDHEIDSTOESTAND

Levensverwachting

Voor de periode 2002-2012 is de **levensverwachting** in Sint-Joost-ten-Node algemeen lager dan op het niveau van het Gewest **10-5**. Het verschil in levensverwachting in vergelijking met het Gewest is het gevolg van de hogere cijfers voor zowel vroegtijdige sterfte en als voor sterfte bij senioren in de gemeente ten opzichte van het Gewest, meer bepaald voor de mannen. Dit verschil kan in verband worden gebracht met het grotere aandeel personen die het moeilijk hebben onder de ouderen in Sint-Joost-ten-Node in vergelijking met het gewestelijk gemiddelde (cf. hoofdstuk Inkomens).

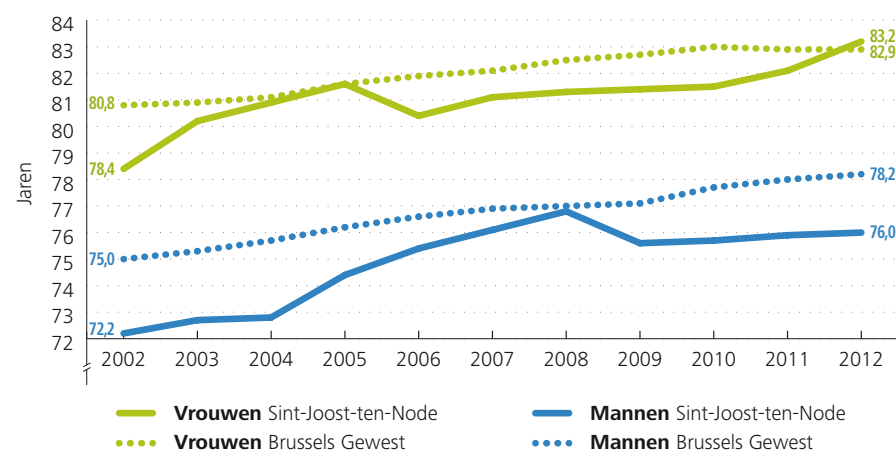
10-4 Perinatale, infantiele en foeto-infantiele sterfte, 2009-2013

	Sint-Joost-ten-Node		Brussels Gewest
	Aantal	Per 1.000 geboorten	Per 1.000 geboorten
Perinatale mortaliteit	19	6,8	7,8
Infantiele mortaliteit	17	6,1	3,0
Foeto-infantiele mortaliteit	29	10,4	9,4

Bron: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, Statistische formulieren voor geboorten en overlijden

Noot: De **statistisch significante verschillen** in vergelijking met het Brussels Gewest zijn in het **vet** weergegeven.

10-5 Evolutie van de levensverwachting bij de geboorte per geslacht, glijdende gemiddelden over drie jaar¹, 2002-2012

Bronnen: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, Statistische formulieren voor overlijden, FOD Economie - Statistics Belgium

Noot: [1] Het glijdend gemiddelde over 3 jaar wordt, bijvoorbeeld voor 2002 berekend als volgt: Levensverwachting in 2002 = (levensverwachting in 2001 + levensverwachting in 2002 + levensverwachting in 2003) / 3

Vroegtijdig overlijden (voor 75 jaar)

In Sint-Joost-ten-Node bedraagt het vroegtijdige sterftcijfer (vóór 75 jaar) 353 per 100 000 mannen en 180 per 100 000 vrouwen. Na standaardisatie voor leeftijd is het cijfer voor de mannen in Sint-Joost-ten-Node significant hoger dan in het Brussels Gewest (+28 %). Vergeleken met de gewestelijke situatie zijn de cijfers inzake vroegtijdige sterfte als gevolg van tumoren (meer bepaald tumoren van het strottenhoofd, de luchtpijp, de bronchiën en de longen) en van hart- en vaatziekten hoger bij de mannen in Sint-Joost-ten-Node **10-6**.

10-6

Bruto vroegtijdig sterftcijfer (< 75 jaar) voor de belangrijkste vroegtijdige doodsoorzaken, per geslacht, Sint-Joost-ten-Node en verschil in vergelijking met het Brussels Gewest na standaardisatie voor leeftijd, 2009-2013

	Mannen			Vrouwen		
	Aantal sterfgevallen	Bruto sterftcijfer (/100.000)	Vershil in sterftcijfer in vergelijking met het Brussels Gewest ¹	Aantal sterfgevallen	Bruto sterftcijfer (/100.000)	Vershil in sterftcijfer in vergelijking met het Brussels Gewest ¹
Alle doodsoorzaken	239	353,1	+28 %	113	180,3	+2 %
Kankers	87	128,5	+39 %	42	67,0	-8 %
<i>Kanker van strottenhoofd, luchtpijp, bronchiën en longen</i>	34	50,2	+64 %	9	-	-
Hart- en vaatziekten	50	73,9	+41 %	15	-	-
<i>Ischemische hartziekten</i>	24	35,5	+50 %	5	-	-
Uitwendige doodsoorzaken	33	48,8	+9 %	10	-	-

Bronnen: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, Statistische formulieren voor overlijden, FOD Economie - Statistics Belgium

Noten: [1] Verschil in mortaliteit = $(\text{Gestandaardiseerde mortaliteitsratio} - 1) \times 100$

[2] Het aantal sterfgevallen door zelfmoord wordt onderschat: een aantal zelfdodingen wordt geregistreerd als gebeurtenis waarvan niet duidelijk is of deze al dan niet opzettelijk is.

• Enkel de doodsoorzaken die meer dan 20 overlijdens tellen voor een van beide geslachten, zijn opgenomen in deze tabel. Indien er minder dan 20 gevallen zijn, worden het bruto sterftcijfer en het mortaliteitsverschil in vergelijking met het Gewest niet weergegeven en wordt de cel blanco gelaten.

• De **statistisch significante verschillen** in vergelijking met het Brussels Gewest zijn in het **vet** weergegeven.

Kankers: incidentie en screeningsprogramma's

Longkanker, colorectale kanker, borstkanker (bij vrouwen) en prostaatkanker (bij mannen) zijn de vaakst voorkomende kankers in het Brussels Gewest.

In Sint-Joost-ten-Node, voor de periode 2009-2012, is de gestandaardiseerde incidentie van kanker van de longen en de bronchiën bij de mannen hoger dan op het niveau van het Gewest ¹⁰⁻⁷. Een aanzienlijk deel van deze vormen van kanker is het gevolg van tabaksverbruik. De gestandaardiseerde incidentie van borstkanker bij de vrouwen is kleiner in Sint-Joost-ten-Node dan in het Gewest. De incidentie van de andere vormen van kanker die in de tabel voorkomen is niet significant verschillend van die van het Gewest.

Internationaal wordt aanbevolen om een systematische **screening** te organiseren voor colorectale kanker en, bij vrouwen, borstkanker en baarmoederhalskanker.

In Sint-Joost-ten-Node is de totale dekking van borstkankerscreening bij vrouwen van 50 tot 69 jaar bijzonder laag en duidelijk lager dan op het niveau van het Gewest (38 % tegen 53 % voor het Gewest). Het aandeel vrouwen dat een mammografie heeft ondergaan in het specifieke kader van het georganiseerde en gratis programma ("mammothest" genoemd) is dan weer iets hoger dan op het niveau van het Gewest ²² ¹⁰⁻⁸. De totale dekking ligt eveneens lager dan de Europese aanbeveling van 70 % van de doelgroep.

Wat de screening voor baarmoederhalskanker betreft, is ook het percentage vrouwen tussen 25 en 64 jaar dat een uitstrijkje heeft laten nemen in de periode 2010-2012 in Sint-Joost-ten-Node (48 %) lager dan op het niveau van het Brussels Gewest (53 %) ²³.

10-7

Bruto incidentiecijfers van longkanker, colorectale kanker, prostaatkanker en borstkanker, Sint-Joost-ten-Node en verschil in vergelijking met het Brussels Gewest na standaardisatie voor leeftijd, 2009-2012

	Aantal kankers	Bruto incidentiecijfer (/100.000)	Vershil in incidentie in vergelijking met het Gewest ¹
Mannen			
Longen-bronchiën	47	86,1	+75 %
Prostaat	34	62,3	-7 %
Colorectaal	16	-	-
Vrouwen			
Borst	45	87,5	-29 %
Longen-bronchiën	15	-	-
Colorectaal	11	-	-

Bronnen: Stichting Kankerregister en FOD Economie - Statistics Belgium

Noten: [1] Vershil in incidentie = $(\text{Gestandaardiseerde incidentieratio} - 1) \times 100$

• De **statistisch significante verschillen** in vergelijking met het Brussels Gewest zijn in het **vet** weergegeven.

10-8

Dekkingsgraad van het georganiseerde borstkankerscreeningsprogramma en totale dekking van borstonderzoeken bij vrouwen van 50 tot 69 jaar, 2011-2012

	Sint-Joost-ten-Node	Brussels Gewest
Mammothest	11,6 %	9,9 %
Mammografie en/of mammothest	38,1 %	52,9 %

Bronnen: InterMutualistisch Agentschap, Brumammo, FOD Economie - Statistics Belgium, berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad

²² Voor meer informatie over dit thema, zie Yannart et al (2015) *Vierde evaluatierapport van het georganiseerde screeningsprogramma voor borstkanker in het Brussels Gewest (2009-2013)*, Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad.

²³ InterMutualistisch Agentschap, Atlas. www.aim-ima.be

WOORDENLIJST

Activiteitsgraad: percentage van de [beroepsbevolking](#) in de bevolking op beroepsleeftijd (15-64 jaar).

Arme sikkel: zone van het Brussels Gewest waar al meerdere decennia een concentratie van de op economisch vlak meest kansarme bevolkingsgroepen woont. Deze bestaat uit de wijken in het noorden en het westen van de [eerste kroon](#). Deze wijken behoren tot de armste wijken van het Gewest, ze vormen een sikkel rond het stadscentrum, van Sint-Joost-ten-Node tot de lage gedeelten van Vorst.

Armoederisicogrens: in navolging van de andere landen van de Europese Unie gebruikt België een relatieve armoededrempel om het aandeel van de bevolking te meten dat een armoederisico vertoont. Deze drempel werd vastgelegd op 60 % van het nationaal mediaan equivalent beschikbaar inkomen van het huishouden. Op basis van de enquête EU-SILC 2014 (inkomens 2013) wordt deze drempel in België vastgelegd op 1 085 euro per maand voor een alleenstaande persoon, 1 736 euro per maand voor een alleenstaande ouder met twee kinderen en 2 279 euro per maand voor een koppel met twee kinderen. Personen met een equivalent inkomen onder deze drempel worden beschouwd als risico lopend op armoede.

Beroepsbevolking: de beroepsbevolking van een grondgebied verwijst naar de inwoners van dit grondgebied die daadwerkelijk aanwezig zijn op de arbeidsmarkt, ongeacht of ze werken (tewerkgestelde bevolking op beroepsleeftijd) of werkloos zijn ([niet-werkende werkzoekenden](#)).

Binnenlandse werkgelegenheid: de binnenlandse werkgelegenheid stemt overeen met de banen van personen die op een grondgebied werken, ongeacht de woonplaats van de werknemers.

Btw-plichtige ondernemingen: de statistieken van btw-plichtige ondernemingen worden opgesteld door Statistics Belgium van de FOD Economie. Ze tellen enkel de maatschappelijke zetels van ondernemingen. Wat betekent dat deze statistieken geen rekening houden met de verschillende exploitatiezetels die een onderneming kan hebben, verdeeld over een of meerdere gemeenten en deze als een enkele onderneming beschouwen, gevestigd in de gemeente waar de maatschappelijke zetel zich bevindt.

De [stopzettingsgraad](#) van btw-plichtige ondernemingen wordt berekend door het aantal stopzettingen van btw-plichtige ondernemingen van een jaar te delen door het gemiddeld aantal actieve ondernemingen van dat jaar. Het aantal stopzettingen van btw-plichtige ondernemingen is gelijk aan het aantal die niet meer aanwezig zijn in de btw-registers op 31 december van een gegeven jaar maar wel voorkomend in de registers op 31 december van het jaar ervoor. Deze statistiek houdt geen rekening met de migraties van ondernemingen. Een onderneming die een gemeente verlaat om zich ergens anders te vestigen, zonder zijn statuut te veranderen in het register van btw-plichtige ondernemingen, zal niet in het aantal stopzettingen worden meegeteld.

De [oprichtingsgraad](#) van btw-plichtige ondernemingen wordt berekend door het aantal oprichtingen van btw-plichtige ondernemingen van een jaar te delen door het gemiddeld aantal actieve ondernemingen van dat jaar. Het aantal oprichtingen van btw-plichtige ondernemingen is gelijk aan het aantal ondernemingen aanwezig in de btw-registers op 31 december van een gegeven jaar en niet voorkomend in de registers op 31 december van het jaar ervoor. Deze statistiek houdt geen rekening met de migraties van ondernemingen. Een reeds geregistreerde onderneming die zich op het grondgebied van een gemeente vestigt, wordt niet als een oprichting beschouwd. De statistieken 2014 voor het aantal btw-plichtige ondernemingen waren bijgevolg uitzonderlijk hoog, vergeleken met de jaren voordien. Dat is te verklaren door een verandering in de wetgeving die sinds januari 2014 de prestaties van advocaten onderwerpt aan de btw. In de eerste maanden van 2014 hebben zij dan ook stappen moeten ondernemen om hun btw-inschrijving in orde te brengen. Deze inschrijvingen om zich aan te passen aan de nieuwe regels zijn geen echte oprichtingen van ondernemingen, omdat deze ondernemingen in de meeste gevallen reeds actief waren.

De [faillissementsgraad](#) van ondernemingen wordt berekend door het aantal faillissementen van ondernemingen van een jaar te delen door het gemiddeld aantal actieve btw-plichtige ondernemingen van dat jaar. Het aantal faillissementen van ondernemingen is gebaseerd op de aangiften van de handelsrechtbanken, aangevuld door informatie uit het ondernemingsregister van Statistics Belgium. We stellen vast dat er bijzonder veel waren in 2013 voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, omdat de handelsrechtbanken van Brussel voor koophandel in de loop van dit jaar een

“massale” schoonmaakoperatie hebben doorgevoerd voor de ondernemingen met een economische gezondheid die als dubieus werd beschouwd.

Circulaire migratie: duidt de beweging aan van personen die hun levensruimte delen tussen twee landen, wat vaak de mogelijkheid biedt om contact te houden met de familie die in het land van herkomst is gebleven en simultaan een baan in het buitenland te behouden.

Conventionele woningen: de conventionele woningen worden gedefinieerd als een geheel van aparte (omringd door muren en daken) en onafhankelijke potentiële verblijven (met een ingang direct naar de straat, een trap of de gang) die vanuit architecturaal standpunt opgetrokken zijn met permanente bewoning als doel.

Economische afhankelijkheidscoëfficiënt: de economische afhankelijkheidscoëfficiënt wordt verkregen door de bevolking in de meest afhankelijke leeftijdsschijven (namelijk de personen jonger dan 18 en de 65-plussers) te delen door de bevolking die het meest in aanmerking komt om een professionele activiteit uit te oefenen (18-64 jarigen).

Eerste kroon: in de concentrische voorstelling van een stad duidt een kroon wijken aan met een zekere maatschappelijke, stedenbouwkundige homogeniteit, die een ring vormen binnen de stad. De eerste kroon van het Brussels Gewest verwijst naar de wijken tussen de lanen van kleine ring en de middenring, gevormd door de grote lanen in het zuiden (Churchilllaan) en in het oosten (Generaal Jacqueslaan, Louis Schmidlaan, Saint-Michellaan, Brand Whitlocklaan, August Reyerslaan en Lambermontlaan) en de spoorlijnen in het westen. Deze eerste kroon was volledig verstedelijkt rond 1930.

Equivalent leefloon: het equivalent leefloon is een financiële hulp die het OCMW in het kader van het recht op maatschappelijke hulp toekent aan personen die niet in aanmerking komen voor het recht op leefloon omdat ze niet voldoen aan de eisen in termen van nationaliteit, leeftijd of inkomen, maar die wel in een gelijkaardige noodbehoevende situatie verkeren. Het gaat hoofdzakelijk om kandidaat-vluchtelingen en vreemdelingen met verblijfrecht, die niet zijn ingeschreven in het rijksregister. De bedragen zijn identiek aan deze van het leefloon.

Voor meer informatie: www.ocmw-info-cpas.be

Fiscale statistieken: deze statistieken bevatten informatie over inkomens op basis van de aangiften in de personenbelastingen van personen die hun hoofdverblijfplaats in België hebben. Om deze te kunnen interpreteren moet men rekening houden met een aantal zaken. De gegevens hebben enkel betrekking op de inkomens die onderworpen zijn aan de personenbelasting. Sommige soorten inkomens zijn niet belastbaar en worden

dus niet mee opgenomen in de fiscale statistieken. Dit betekent dat sommige sociale transfers (leefloon, equivalent leefloon en kinderbijslag in het bijzonder) vrijgesteld zijn van belastingen en dus niet mee opgenomen worden in het belastbaar inkomen. Ook zijn er enkele personen met een hoog inkomen dat niet belastbaar is via het nationaal systeem, zoals de buitenlandse diplomaten of internationale ambtenaren. De personen met deze verschillende soorten niet belastbare inkomens kunnen worden opgenomen in de aangiften waarvan het belastbaar inkomen nul is (en dus niet worden vermeld in de meeste fiscale statistieken) of in de lage inkomensklassen. Daarenboven onderschatten fiscale statistieken de inkomens uit kapitaal (roerende goederen en vastgoed) zwaar.

Foeto-infantiele sterfte: aantal sterfgevallen voor of tijdens de bevalling (vanaf het moment waarop de baby minstens 500 g weegt of na een zwangerschapsduur van minstens 22 weken) en de sterfte van levendgeboren kinderen voor de eerste verjaardag (0 tot verstreken 364 dagen) per 1 000 geboorten (levendgeboorten en doodgeboorten).

Geboortecijfer: het geboortecijfer is de verhouding tussen het jaarlijks aantal geboorten en de totale bevolking.

Gemiddeld inkomen per gewijzigde verbruikseenheid (GVE): deze indicator kan de gemiddelde levensstandaard binnen een bevolking benaderen, door rekening te houden met de structuur van de bevolking volgens de leeftijd en de samenstelling van de huishoudens. Om het gemiddeld inkomen per GVE van een gemeente te berekenen, wordt het fiscale inkomen (hier na belastingen) van de inwoners van de gemeente dus gedeeld door het aantal GVE van de gemeente (de berekeningswijze houdt geen rekening met aangiften van een totaal netto belastbaar inkomen dat gelijk is aan nul). Om het aantal GVE van de gemeente te berekenen, gebruiken we een equivalentieschaal die wordt toegepast om het aantal personen in een huishouden om te zetten in “equivalent volwassene”: aan de eerste volwassene wordt een coëfficiënt 1 toegekend, aan alle andere personen ouder dan veertien jaar 0,5 en aan kinderen van veertien jaar en jonger 0,3. De bevolking werd hier dus omgezet in GVE om rekening te houden met de structuur van de huishoudens omdat deze een invloed heeft op de structuur van de uitgaven. Om vergelijkingen mogelijk te maken, moet elke persoon die deel uitmaakt van een collectief huishouden in de berekening worden beschouwd als gezinshoofd van een private huishouden.

Geslachtsverhouding: het gaat om de verhouding tussen het de aantal mannen en het aantal vrouwen. Via deze graad kan men de verdeling van de bevolking naar geslacht analyseren.

Gestandaardiseerde incidentieratio: totaal aantal gevallen van een bepaalde ziekte in de gemeente gedeeld door het totaal aantal “verwachte” gevallen in de gemeente

(verkregen door het incidentiepercentage per leeftijdsschijf van het Gewest toe te passen op de inwoners van de gemeente).

Gestandaardiseerd sterftecijfer: totaal aantal sterfgevallen in de gemeente gedeeld door het totaal aantal “verwachte” sterfgevallen in de gemeente (verkregen door het sterftecijfer per leeftijdsschijf van het Gewest toe te passen op de inwoners van de gemeente).

Gini-coëfficiënt: is een indicator van inkomensongelijkheid. De coëfficiënt schommelt tussen 0 en 1. De coëfficiënt is gelijk aan 0 in een situatie van perfecte gelijkheid waarin iedereen hetzelfde inkomen zou hebben. De coëfficiënt is daarentegen gelijk aan 1 in een situatie van totale ongelijkheid (één iemand heeft het volledige inkomen en de rest heeft geen inkomen). De coëfficiënt wordt hier berekend op basis van de [fiscale statistieken](#), de aangiften met een totaal netto belastbaar inkomen dat gelijk is aan nul, worden niet mee in rekening gebracht.

Graad van financiële autonomie: aandeel van het eigen vermogen van de gemeente (met uitzondering van de voorzieningen voor risico's en lasten) in procent van het totale passief.

Groen en blauw netwerk: een programma in het Brussels Gewest met als doelstelling groene ruimten creëren, ze aaneenschakelen door middel van met groen omzoomde straten en rivieren doen herleven in het belang van de inwoners en binnen een bredere ecologische visie. Het werd opgestart in 1996 en werd in 1999 mee opgenomen in het Gewestelijk Bestemmingsplan (GBP).

Infantiele sterfte: aantal sterfgevallen van levendgeboren kinderen voor de eerste verjaardag (0+ tot verstreken 364 dagen) per 1 000 levendgeborenen.

Laag geboortegewicht in functie van de zwangerschapsduur: het geboortegewicht hangt nauw samen met de zwangerschapsduur. Bepaalde factoren kunnen bij identieke zwangerschapsduur tot een lager geboortegewicht leiden: roken, alcohol, aandoeningen van de placenta, enz. Foetusen met een laag gewicht in vergelijking met het gemiddelde van de foetusen die na een identieke zwangerschapsduur geboren worden, hebben vaak perinatale gezondheidsproblemen en een hoger mortaliteitsrisico. Het lage geboortegewicht voor de duur van de zwangerschap komt overeen met de totale levendgeborenen met een gewicht lager dan het percentiel 10 van de geboorten voor dezelfde zwangerschapsduur (zwangerschapsduur van 24 tot en met 41 weken), tijdens de geanalyseerde periode (hier 2009-2013).

Voor meer informatie: www.observatbru.be

Leefloon: het leefloon (tot 2002 bestaansminimum genoemd) is een specifieke vorm van het recht op maatschappelijke integratie. Het gaat om een minimuminkomen dat het OCMW toekent aan personen die onvoldoende bestaansmiddelen hebben en niet in staat zijn om deze via andere middelen te verwerven (residuaire recht). De rechthebbende moet ook voldoen aan andere toekenningsvoorwaarden, in termen van werkbereidheid, nationaliteit, woonplaats en leeftijd.

Voor meer informatie: www.ocmw-info-cpas.be

Levensverwachting: de hier bestudeerde levensverwachting betreft de levensverwachting bij de geboorte, die aangeeft hoe oud iemand gemiddeld zou worden indien hij of zij vanaf de geboorte en doorheen zijn of haar leven op elke leeftijd dezelfde overlijdenskansen zou accumuleren als deze die opgetekend werden in de verschillende leeftijdscategorieën van de bestudeerde populatie gedurende een bepaald periode. De levensverwachting is in die zin geen voorspelling maar karakteriseert alleen op een synthetische manier de vastgestelde leeftijdsspecifieke sterftecijfers van de bestudeerde periode.

Liquiditeitsratio: aandeel van de schulden op een jaar of meer en van de financiële rekeningen in procent van de schulden op een jaar of meer van de gemeente.

Lokale vestigingseenheden: exploitatiezetels van de ondernemingen in de gemeente waar ze werkelijk gevestigd zijn, op voorwaarde dat ze ten minste één werknemer aangegeven hebben bij de RSZ.

Niet-werkende werkzoekende (NWWZ): personen zonder betaalde arbeid ingeschreven als werkzoekende bij de gewestelijke tewerkstellingsdienst (Actiris in het Brussels Gewest).

Officiële bevolking: alle personen die wettelijk ingeschreven zijn bij hun gemeentelijke administratie, met uitzondering van de asielzoekers.

Perinatale sterfte: aantal sterfgevallen voor of tijdens de bevalling (vanaf het moment waarop de baby minstens 500 g weegt of na een zwangerschapsduur van minstens 22 weken) en de sterfte van levendgeboren kinderen in de eerste week (0 tot verstreken 6 dagen) per 1 000 geboorten (levendgeboorten en doodgeboorten).

Rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming (RVV): om de financiële toegang van personen met een laag inkomen tot de gezondheidszorg te verbeteren, krijgen verschillende categorieën personen (alsook hun personen ten laste) een verhoogde tegemoetkoming van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en dus een daling van het remgeld. Sinds januari 2014 zijn er drie voorwaarden die elk

recht kunnen geven op de verhoogde tegemoetkoming: (1) recht hebben op bepaalde uitkeringen ([leefloon](#), [equivalent leefloon](#), IGO, tegemoetkoming voor personen met een handicap, verhoogde kinderbijslag voor kinderen met een handicap); (2) het statuut van wees of niet-begeleide minderjarige vreemdeling (NBMV); (3) een laag inkomen. Voor de eerste twee categorieën wordt het recht op de verhoogde tegemoetkoming automatisch toegekend voor de gerechtigde en zijn personen ten laste. Personen met een laag inkomen, die niet automatisch recht hebben op de verhoogde tegemoetkoming, kunnen een aanvraag indienen en het recht wordt al dan niet toegekend op basis van een onderzoek van de inkomens van het huishouden.

Senioriteitscoëfficiënt: de senioriteitscoëfficiënt geeft het relatieve aandeel aan van de oudste personen (80 jaar en meer) binnen de groep senioren (65 jaar en meer). Deze coëfficiënt meet de vergrijzing van de senioren.

Statistische formulieren voor geboorten en overlijden: de geboorte- en sterftestatistieken kunnen aan de hand van twee bronnen worden opgesteld: het rijksregister ([officiële bevolking](#)) en de statistische formulieren voor geboorten en overlijden. Deze laatste bron omvat alle geboorten en overlijdens, ook deze bij de personen die niet ingeschreven zijn in het rijksregister, maar die in de gemeente wonen. Het aantal geboorten en overlijdens dat via de formulieren wordt geteld, is meestal hoger dan het aantal geboorten en overlijdens via het rijksregister.

Voor meer informatie: www.observatbru.be

Statistische sectoren: de statistische sectoren vertegenwoordigen de kleinste administratieve eenheid en is het resultaat van de onderverdeling van het grondgebied door de Algemene Directie Statistiek, op basis van structurele kenmerken die worden geïdentificeerd via volkstellingen (de laatste belangrijke aanpassingen dateren van 2001).

Statistisch significant verschil: een verschil tussen twee cijfers wordt statistisch significant genoemd, wanneer de kans heel groot is dat dit verschil overeenstemt met een reëel verschil en het risico dat het verschil het resultaat is van toeval, heel klein is.

Totaal vruchtbaarheidscijfer: aantal kinderen dat een vrouw in het reproductieve leeftijdsinterval zou krijgen indien ze hetzelfde vruchtbaarheidscijfer zou blijven vertonen op elke leeftijd. Het wordt berekend door de [vruchtbaarheidscijfers](#) per leeftijd op te tellen.

Tweede kroon: in de concentrische voorstelling van een stad duidt een kroon wijken aan met een zekere maatschappelijke, stedenbouwkundige homogeniteit, die een ring vormen binnen de stad. De tweede kroon van het Brussels Gewest omvat de wijken die het meest aan de buitenkant van de stad liggen, buiten de middenring, gevormd door

de grote lanen in het zuiden (Churchilllaan) en in het oosten (Generaal Jacqueslaan, Louis Schmidtlaan, Saint-Michellaan, Brand Whitlocklaan, August Reyerslaan en Lambermontlaan) en de spoorlijnen in het westen. Deze tweede kroon werd verstedelijkt na de [eerste kroon](#) en bereikte de grenzen van het Brussels Gewest rond 1960.

Verouderingscoëfficiënt: de verouderingscoëfficiënt is de verhouding tussen het bevolkingsaandeel van senioren (65 jaar en meer) in vergelijking met het bevolkingsaandeel van de jongsten (jonger dan 18 jaar). Deze meet de vergrijzing van de bevolking.

Vruchtbaarheidscijfer: de verhouding van het aantal levendgeboorten bij vrouwen van een bepaalde leeftijd tot het aantal vrouwen van die leeftijd. De verstreken leeftijd, m.a.w. de leeftijd bij de laatste verjaardag, wordt in aanmerking genomen.

Werkgelegenheidsgraad: percentage van de [werkende bevolking](#) (werkend) in de bevolking op beroepsleeftijd (15-64 jaar).

Werkloosheidsgraad: percentage van de werkloze bevolking ([niet-werkende werkzoekenden](#)) in de [beroepsbevolking](#).

Wijken: de wijken van het Brussels Gewest die in deze publicatie worden gebruikt, zijn deze van de Wijkmonitoring. Een wijk is een som van [statistische sectoren](#), aan elkaar grenzend, gegroepeerd in functie van hun sociodemografische en fysieke kenmerken.

Voor meer informatie: www.wijkmonitoring.brussels

LIJST MET ACRONIEMEN EN AFKORTINGEN

Actiris	Brusselse Gewestelijke Dienst voor Arbeidsbemiddeling	OKAN	Onthaalonderwijs Anderstalige Nieuwkomers
BGHGT	Brussels Gewestelijk Herfinancieringsfonds van de Gemeentelijke Thesaurieën	ONE	Office de la Naissance et de l'Enfance
BGHM	Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij	POD	Programmatorische Federale Overheidsdienst
BISA	Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse	RIZIV	Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering
Brumammo	Brussels Coördinatie Centrum voor Borstkankeropsporing	RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
btw	Belasting over de toegevoegde waarde	RVA	Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening
EU	Europese Unie	RVP	Rijksdienst voor Pensioenen
EU-SILC	European Union – Statistics on Income and Living Conditions	RVV	Rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming voor de verzekering voor geneeskundige verzorging
FOD	Federale Overheidsdienst	WSE	Steunpunt Werk en Sociale Economie
GBP	Gewestelijk Bestemmingsplan		
GGC	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie		
GOB	Gewestelijke Overheidsdienst Brussel		
HORECA	Activiteitstak die alle hotels en eet- en drinkgelegenheden (restaurants en cafés) omvat		
IGO	Inkomensgarantie voor ouderen		
KSZ	Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid		
NBMV	Niet-begeleide minderjarige vreemdeling		
NWWZ	Niet-werkende werkzoekenden		
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn		
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling		

VOOR WIE MEER WIL WETEN

MEER INDICATOREN

Wijkmonitoring van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest:
www.wijkmonitoring.brussels

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse:
www.bisa.brussels

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad:
www.observatbru.be

NASLAGWERKEN

Corijn, E. & van de Ven, J., 2013, *The Brussels Reader. A small world city to become the capital of Europe*. Bruxelles, VUBPRESS.

Dessouroux, C., 2008, *Espaces partagés, espaces disputés. Bruxelles, une capitale et ses habitants*. Bruxelles, Université libre de Bruxelles (CIRHIBRU) & Ministère de la Région de Bruxelles-Capitale.

Jaumain, S. (Dir.), 2009, *La Région de Bruxelles-Capitale. Histoire & Patrimoine des communes de Belgique*. Bruxelles, Racine.

Vandermotten, C., 2014, *Bruxelles, une lecture de la ville. De l'Europe des marchands à la capitale de l'Europe*. Bruxelles, Éditions de l'Université de Bruxelles.

Van Hamme, G. (Dir.), Grippa, T., Marissal, P., May, X., Wertz, I. & Loopmans, M. (2015). *Dynamiek van buurten in moeilijkheden in de Belgische stadsgewesten*. ULB – IGEAT. KULeuven – Department of Earth and Environmental Sciences. POD Maatschappelijke Integratie, Brussel. http://forms.mi-is.be/Atlas_NDL.pdf

Zoom op de gemeenten: Sint-Joost-ten-Node

De publicatie “Zoom op de gemeenten” van het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse en het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad verzamelt en analyseert demografische, socio-economische, welzijns- en gezondheidsindicatoren van de bevolking voor elk van de 19 Brusselse gemeenten. Deze publicatie dient als beleidsondersteunend instrument en geeft voor het werkveld inzage in de kenmerken van de bevolking waarmee en het territorium waarop ze werken.

www.bisa.brussels
www.observatbru.be